

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการวางแผนชุมชนเพื่อการบูรณาการสู่การวางแผน
พื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

**A Development of Community Participation for
Community Planning integrate to Area Planning
in Chachoengsao Province**

โดย ดร.ทวีศิลป์ กุลนภาค

กรกฎาคม 2550

สัญญาเลขที่ MRG4880215

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

**โครงการ การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนชุมชน
เพื่อการบูรณาการสู่การวางแผนพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา**

**A Development of Community Participation for Community
Planning integrate to Area Planning
in Chachoengsao Province**

ผู้วิจัย

ดร.ทวีศิลป์ กุลนภาดล มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

**สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย**

ความนำ

การพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนนั้นเป็นเป้าหมายการพัฒนาประการหนึ่งทั้งในมุมมองทางด้านการปกครอง มุมมองด้านเศรษฐกิจ และมุมมองด้านสังคม วิธีการสำคัญที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนคือการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม นักทฤษฎีแนวรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่กล่าวถึงความมุ่งมั่นของนักรัฐประศาสนศาสตร์ที่ว่าต้องมีการขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น (วอมสลีย์ และคนอื่นๆ . 2546) กระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมได้เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศมาเป็นเวลาค่อนข้างนาน โดยเป็นประเด็นที่ทุกภาคส่วนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก

นับตั้งแต่มีการกระจายอำนาจการบริหารไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 องค์การบริหารส่วนตำบลถือเป็นองค์กรหลักในท้องถิ่นที่กระจายอยู่ในทุกพื้นที่ โดยมีภารกิจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลตามความต้องการจำเป็นของชุมชน แต่อาจกล่าวได้ว่าโดยส่วนใหญ่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นได้กลายมาเป็นหน่วยงานราชการที่ดูเสมือนว่าจะเลยความเป็นชุมชน เป็นหน่วยงานที่มีบริบทการพัฒนาตามแนวทางเดิมที่เน้นการพัฒนาโดยราชการ ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากชุมชน

แม้ว่าการพัฒนาการมีส่วนร่วมในพื้นที่ต่างๆจะดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง แต่สัดส่วนของชุมชนที่สามารถยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริงมีไม่มากนัก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ทุกฝ่ายยังต้องเร่งสร้างความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกพื้นที่อย่างต่อเนื่องต่อไป งานวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามยกระดับการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยการลงไปปฏิบัติการในพื้นที่ มีความสอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งมีพันธกิจสำคัญคือการมุ่งเน้นการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น การวิจัยครั้งนี้มุ่งให้เกิดความตระหนักของชุมชนและฝ่ายต่างๆในพื้นที่ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชนด้วยชุมชน เพื่อชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้และหันมาให้ความสำคัญต่อการคิดและวางแผนพัฒนาตนเอง มากกว่าการรอรับการพัฒนาจากหน่วยราชการเหมือนอย่างที่เป็นมา

ดร.ทวีศิลป์ กุลนภาดล

กรกฎาคม 2550

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งจาก ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน อีกทั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัยอย่างมีคุณภาพ ตลอดจนท่านยังเป็นแบบฉบับของอาจารย์ที่ทุ่มเทให้กับศิษย์ และงานด้านวิชาการอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ที่กรุณาสละเวลาในการดำเนินการ สันทนากลุ่มและการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ที่ได้มอบทุนสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร และคณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ที่ได้เอื้ออำนวยทั้งด้านความร่วมมือ สถานที่ ในการทำวิจัย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจจนกระทั่งงานวิจัยสำเร็จลงด้วยดี

ขอขอบพระคุณนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ ที่ปรากฏนามในงานวิจัยฉบับนี้ ขอขอบพระคุณประชาชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา ท่านผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย และ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนครเนื่องเขต ที่ได้ให้ความร่วมมือ และ ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล และการค้นคว้าวิจัยจนสำเร็จลงด้วยดี

คุณความดีของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ บิดา มารดา ครูอาจารย์ ครอบครัว ของผู้วิจัย ตลอดจนขอมอบให้แก่ประชาชนในจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้

ดร.ทวีศิลป์ กุลนภาดล

กรกฎาคม 2550

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
ความนำ.....	ค
ประกาศนุญการ.....	ง
1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชุมชน.....	7
ความหมายของแผนชุมชน.....	7
แนวคิดและความเชื่อพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม.....	8
การวางแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล.....	9
ขั้นตอนการทำแผนชุมชน.....	11
ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	18
บทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล.....	24
แนวคิดการเชื่อมโยงแผนชุมชนสู่แผนท้องถิ่นและแผนภาครัฐ.....	29
แผนพัฒนาพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	31
แผนพัฒนาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนครเนื่องเขต.....	33
แผนพัฒนาตำบลบางเตยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย.....	38
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	44
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล.....	83
บรรณานุกรม	94
ภาคผนวก	95
ก. แบบสอบถามสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน	96
ข. ประมวลภาพกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนชุมชน.....	102
ประวัติย่อผู้วิจัย	111

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ขั้นตอนการจัดทำแผนชุมชนของหน่วยงานต่าง ๆ.....	12
2 เป้าประสงค์และกลยุทธ์การพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรา.....	33
3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม.....	48
4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ.....	49
5 จำนวนและร้อยละของกิจกรรมหรือโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ดีตามความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ในรอบปีที่ผ่านมา.....	49
6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อ การมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา.....	51
7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการวางแผนชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา.....	52
8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาส ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด ฉะเชิงเทรา.....	54
9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมด้านต่าง ๆ....	55
10 ค่าเฉลี่ยและระดับการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมี ส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามอำเภอ.....	55
11 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อ การมีส่วนร่วมของชุมชนระหว่างอำเภอในเขตจังหวัดฉะเชิงเทราด้วยการ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว.....	56
12 ผลการเปรียบเทียบผลต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อ ต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยวิธีการ LSD.....	56
13 ค่าเฉลี่ยและระดับการมีส่วนร่วมด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนใน การวางแผนชุมชนจำแนกตามอำเภอ.....	57
14 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการตระหนักและมีส่วนร่วม ของประชาชนในการวางแผนชุมชนระหว่างอำเภอในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว.....	57
15 ผลการเปรียบเทียบผลต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้านการตระหนักและมีส่วนร่วม ของประชาชนในการวางแผนชุมชนด้วยวิธีการ LSD.....	58

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
16	ค่าเฉลี่ยและระดับการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามอำเภอ.....	59
17	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างอำเภอในเขตจังหวัดฉะเชิงเทราด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว.....	59
18	ผลการเปรียบเทียบผลต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยวิธีการ LSD.....	60
19	ค่าเฉลี่ยและระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมจำแนกตามอำเภอ.....	61
20	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมระหว่างอำเภอในเขตจังหวัดฉะเชิงเทราด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว.....	61
21	ผลการเปรียบเทียบผลต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมด้วยวิธีการ LSD.....	62
22	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมด้านต่าง ๆระหว่างเพศชายและหญิง.....	63
23	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมด้านต่าง ๆระหว่างประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น.....	64
24	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมด้านต่าง ๆระหว่างประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร และรับจ้างทั่วไป.....	65
25	ค่าเฉลี่ยและระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมจำแนกตามอำเภอ..	66
26	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมระหว่างกลุ่มอายุของประชาชนด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว.....	67
27	ผลการเปรียบเทียบผลต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยวิธีการ LSD.....	68

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
28	ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์และกลยุทธ์การพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรา ปีพ.ศ. 2548-2551.....	72
29	เปรียบเทียบวิสัยทัศน์การพัฒนาระหว่างจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และกรอบแผนชุมชนจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ.....	73
30	เปรียบเทียบกรอบแนวทางการพัฒนาชุมชนระหว่างจังหวัด องค์การบริหาร ส่วนตำบลและแนวทางการพัฒนาตามกรอบแผนชุมชนจากการประชุม เชิงปฏิบัติการ.....	74
31	ความสอดคล้องระหว่างโครงการพัฒนาชุมชนที่น่าสนใจบางโครงการของ จังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลและโครงการตามกรอบแผนชุมชนจากการ ประชุมเชิงปฏิบัติการ.....	76

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กิจกรรมการคิดในการวางแผนชุมชนตำบลบางเตย.....	71
2 กิจกรรมการปฏิบัติการจัดทำแผนชุมชนบางเตย.....	73
3 กิจกรรมการคิดในการวางแผนชุมชนตำบลคลองนครเนื่องเขต.....	78
4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการวางแผนชุมชนตำบลคลองนครเนื่องเขต.....	79
5 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนตำบลคลองนครเนื่องเขต.....	80
6 ชุมชนนำอยู่ในการวางแผนชุมชนตำบลคลองนครเนื่องเขต.....	81
7 ภายหลังกิจกรรมการวางแผนชุมชน.....	82

ชื่อเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนชุมชนเพื่อการบูรณาการสู่การวางแผนพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

นักวิจัย ทวีศิลป์ กุลนาคดล

หน่วยงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

ผู้ให้ทุน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ระยะเวลาวิจัย 2548-06-01 ถึง 2550-05-31

บทคัดย่อ :การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนเป็นกิจกรรมสำคัญของการพัฒนาระบบประชาธิปไตยซึ่งต้องเริ่มจากการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนจึงต้องประกอบไปด้วยการมีสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน การตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล การวิจัยเชิงบรรยายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทราครั้งนี้พบว่า สภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา การตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่ากลุ่มอื่น

ผลการทดลองดำเนินการวางแผนชุมชนใน 2 ตำบลของจังหวัดฉะเชิงเทราทำให้ได้วิสัยทัศน์การพัฒนาของชุมชน ที่เน้นการประกอบอาชีพ สุขภาพและการศึกษา แต่ยังขาดวิสัยทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมเมื่อเทียบกับแผนพัฒนาจังหวัดและแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล โครงการการพัฒนาของชุมชนสามารถบูรณาการเข้ากับแผนพัฒนาพื้นที่ได้เนื่องจากมีความสอดคล้องกัน ปัจจัยที่เอื้อต่อกระบวนการวางแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมได้แก่ การจัดการ การสื่อสาร การเมืองสังคมและวัฒนธรรม แผนและโครงการพัฒนา และผู้นำ

คำสำคัญ – การมีส่วนร่วม, การวางแผนชุมชน, บริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม, จังหวัดฉะเชิงเทรา, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

A Development of Community Participation for Community Planning

integrate to Area Planning in Chachoengsao Province

Thaweetilp Koolnaphadol *

*Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University,
Chachoengsao 24000 Thailand*

Abstract—Community participation for community planning is an important activity to develop democracy. Establishment of community participation for community planning consists of community condition and context enabling participation, awareness and participation in community planning, and open wide of district administrative organizations. The results of study in Chachoengsao Province indicated that community condition and context enable, awareness and participation in community planning, and open wide of district administrative organizations were medium level. The additional results revealed that groups of people that have primary education level, agriculture career and over 60 years old, were more participation in district administrative organizations than other groups

The results of the community planning for 2 districts in Chachoengsao revealed that the community visions in the plan consist of occupation, health and education. There is not environment vision in community plan. Developmental projects in community plan can be integrated in area plan because there are many project of community plan similar to area plan. Factors that enable community planning consist of management, communication, politics social and culture, developmental projects and leaders.

Keywords—Community Participation, Community Planning, Area Planning,
Chachoengsao Province, Community Visions

Output in preparation

* Corresponding author. Tel.: 081-444-9759 ; fax: 0-3851-2003 ;
E-mail: my2003work@yahoo.com

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

แนวคิดในการพัฒนาประเทศในปัจจุบันนี้ อาศัยสิ่งนำทางหรือตัวขับเคลื่อนสำคัญ คือ การวางแผนพัฒนา การวางแผนเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางเพื่อการพัฒนาหรือเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหา เป็นการกำหนดวิธีการเพื่อให้บรรลุสู่เป้าหมายที่กำหนด มีขั้นตอนการดำเนินการต่อเนื่องเป็นวงจร เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ ทิศทาง แผนงาน โครงการ ตลอดจนการติดตามประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนของประเทศในช่วงที่ผ่านมาเกิดจากสมมติฐานที่ใช้เป็นหลักคิดในการดำเนินการวางแผนพัฒนาคือ(ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์. 2543)

1. ภาครัฐจำเป็นต้องมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยจัดให้องค์กรที่ทำหน้าที่ในวางแผน
2. การพัฒนาประเทศกับการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเรื่องเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากทฤษฎีความคิด ตำหรับ ตำราทางด้านการพัฒนา การวางแผนส่วนใหญ่เน้นหนักด้านทฤษฎี การพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งสมมติฐานที่ว่าการพัฒนาประเทศ คือ การพัฒนาด้วยการเร่งรัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนี้เป็นความคิดในเชิงแยกส่วน ไม่คำนึงถึงความเชื่อมโยงกับมิติด้านอื่น ๆ ในสังคม
3. การวางแผนการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องใช้เทคนิค การพัฒนาประเทศเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความรู้ด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐศาสตร์ ทางด้านเทคนิควิชาการระดับสูง (Technical Solution)
4. การพัฒนาประเทศจะเกิดขึ้นได้ยากหากประเทศปราศจากการรวมศูนย์อำนาจทางการเมือง ทำให้การเมืองมีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ เพื่อให้อาศัยระบบบริหารงานในลักษณะการควบคุมสั่งการให้เป็นไปตามแผนพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง (Command and Control)

ข้อสมมติฐานดังที่กล่าวมานับว่าทำให้กิจกรรมการวางแผนกระจุกตัวอยู่ส่วนกลางของภาครัฐเป็นหลัก ส่งผลเสียหลาย ๆ ด้าน เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจในภาพของมหภาคนั้น ไม่ได้เป็นหลักประกันว่า คนจะมีความสุขเสมอไป ผลการพัฒนาทำให้เกิดความเจริญทางวัตถุเป็นส่วนใหญ่ แต่คุณภาพชีวิตของคนไทยไม่ได้ดีขึ้น อาจกล่าวได้ว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา แต่การพัฒนาไม่ยั่งยืน” ทำให้ต้องกลับมาทบทวนว่า การวางแผนโดย

นักวิชาการข้าราชการในลักษณะพิมพ์เขียวเช่นในอดีตนั้นอาจไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ดังนั้นจึงเกิดแนวคิดในการวางแผนพัฒนาใหม่ ๆ ขึ้นมา มาสู่แนวคิดในการพัฒนาแบบองค์รวม ที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา (Holistic People Center) และเน้น “กระบวนการมีส่วนร่วม” (Participatory) เป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนา โดยยึดพื้นที่ ชุมชน เป็นหลักในการวางแผน จำเป็นต้องเปิดโอกาสให้เกิด การพัฒนาโดยประชาชน ในแต่ละพื้นที่ แต่ละชุมชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง แทนการพัฒนาในลักษณะเพื่อประชาชนแต่อย่างเดียว มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างระบบ สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการสนับสนุนให้เกิดการทำงาน ร่วมกันของทุกฝ่ายเป็นเครือข่าย เป็นภาคีเพื่อให้เกิดการพัฒนาโดยประชาชนอย่างกว้างขวาง

ภาครัฐมีแนวคิดในการพัฒนาแบบบูรณาการมาตั้งแต่เริ่มการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540 - 2544) โดยในกระบวนการวางแผนได้เปิดโอกาสให้ประชาชน กลุ่มต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่นและภูมิภาคมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับภาค เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนและสามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการนำแผน มาปฏิบัตินั้นยังไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการวางแผนโดยประชาชนได้อย่างแท้จริง จนในช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (2545 - 2549) เริ่มมีสัญญาณของการวางแผนการพัฒนาในระดับพื้นที่มากขึ้น จนในปัจจุบันแนวคิดในการพัฒนาโดยใช้ระบบ ผู้ว่า CEO เป็นตัวกลางสำคัญของการพัฒนาจากบนลงล่าง (Top - Down) ให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาจาก ล่างขึ้นบน (Bottom - up) โดยประชาชนในชุมชน จึงทำให้เกิดแนวคิดในเรื่องการวางแผน ชุมชนโดยประชาชนเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สู่ระดับจังหวัดและเชื่อมโยง สู่ระดับประเทศต่อไป

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบการกระจายอำนาจที่เน้นการมีส่วนร่วมในการ ปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น บุคลากรภายใน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีทั้ง บุคลากรที่มาจากการเมือง คือ สมาชิกสภาองค์การปกครอง นอกจากนั้นยังมีบุคลากร สนับสนุนอื่น ปัจจุบันองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการบทบาทสำคัญ ๆ ใหม่ ๆ ทางด้านการบริหาร เพื่อให้ท้องถิ่นเกิดการพัฒนา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีนโยบาย และโครงการสำคัญ ๆ ของรัฐมากมายที่มีจุดเน้นอยู่ในท้องถิ่น อาทิ โครงการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ โครงการกองทุนหมู่บ้าน การโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาอยู่ในความดูแลของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โครงการ SML ที่รัฐบาลกำลังดำเนินการ โดยการสนับสนุน งบประมาณไปยังหมู่บ้านทั่วประเทศ เพื่อให้ประชาชนได้แก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการ เป็นต้น ลักษณะของการดำเนินการของภาครัฐนี้ เป็นการเชื่อมโยงแนวคิดจากระดับของการ บริหารประเทศ ไปสู่ระดับท้องถิ่น และระดับชุมชน หรืออาจเรียกว่า Top down โดยกลไก

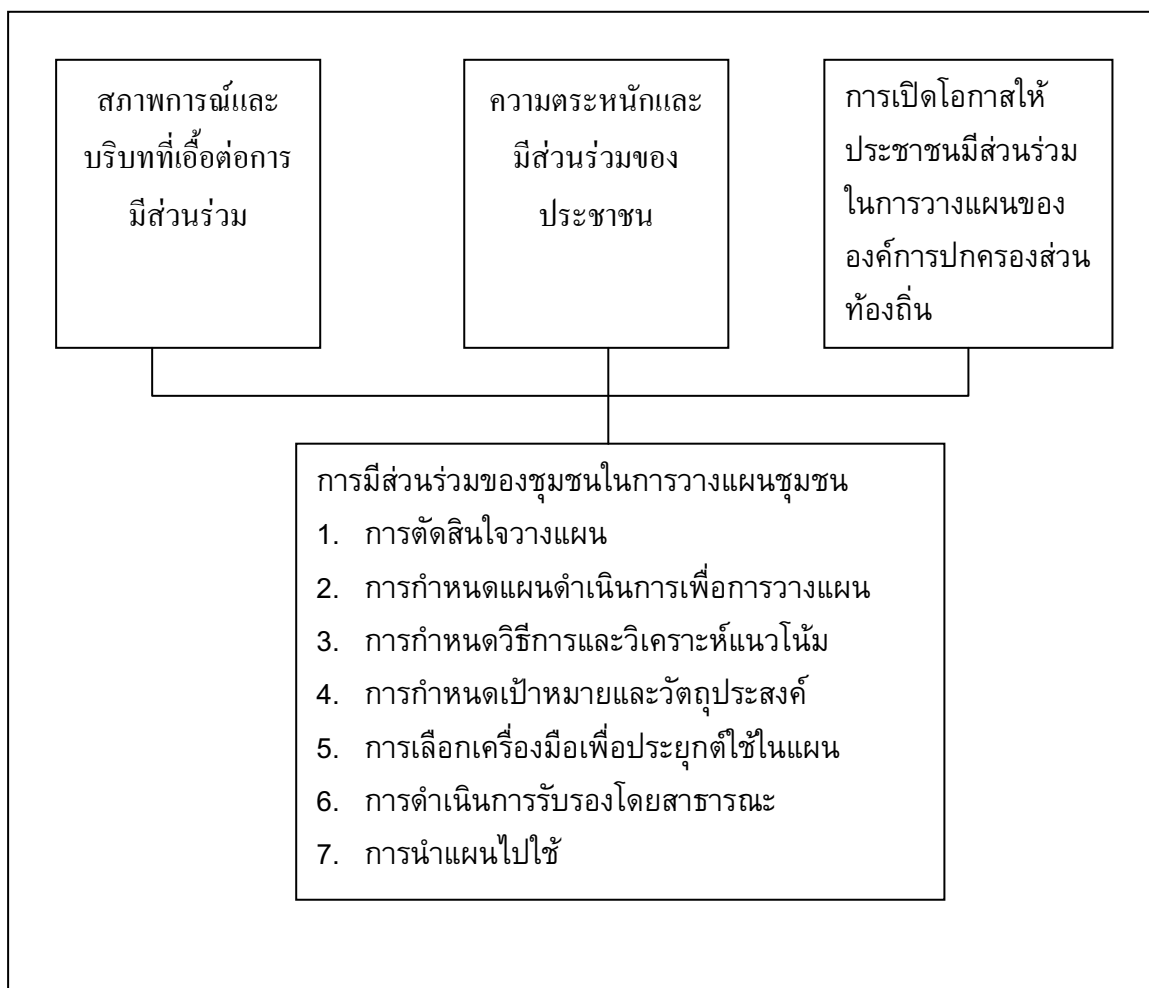
สำคัญของการบริหารจัดการนั้นได้แก่ ระดับส่วนกลาง คือ กระทรวง และกรมต่าง ๆ ระดับจังหวัด ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้นำสำคัญร่วมกับคณะกรรมการด้านต่าง ๆ ระดับอำเภอ ซึ่งนายอำเภอและคณะกรรมการต่าง ๆ และระดับตำบลซึ่งมีองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นกลไกสำคัญ อย่างไรก็ตามการทำให้นโยบายต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีทิศทางนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยการวางแผนที่มาจากส่วนล่างสุดของชุมชนซึ่งได้แก่ ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในชุมชนนั่นเอง เพื่อให้เกิดกระบวนการวางแผนแบบจากล่างขึ้นบน

จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นจังหวัดที่มีความก้าวหน้าในเชิงการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง จากรายงานการพัฒนาคนของประเทศไทยปี 2546 ของ UNDP พบว่า จังหวัดฉะเชิงเทราซึ่งมี ประชากรทั้งหมด 643,996 คน ความหนาแน่น 120 คนต่อตร.กม. ภาวะสุขภาพพบว่า อัตราการตาย 6.2 ต่อประชากร 1,000 คน ซึ่งจัดอยู่ในอันดับ 3 ของภาค ภาวะทางการศึกษา พบว่าประชาชนที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีร้อยละ 7.4 ซึ่งมีค่าต่ำกว่า เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของภาคตะวันออกคือร้อยละ 7.8 จบอุดมศึกษา ร้อยละ 8.8 ซึ่งมีค่าต่ำกว่า เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของภาคตะวันออกคือร้อยละ 10.1 ภาวะการทำงาน อัตราการว่างงานร้อยละ 2.4 สูงที่สุดในภาคตะวันออก ซึ่งเฉลี่ยร้อยละ 1.6 รายได้ รายได้ครัวเรือน 13,483 บาทต่อเดือน หนี้สินครัวเรือนเฉลี่ย 177,050 บาท สูงกว่าค่าเฉลี่ยภาคตะวันออก 150,887 บาท ภาวะชีวิตครอบครัวและชุมชนพบว่า เด็กอายุ 15-17 ปีที่ทำงานมี ร้อยละ 36.2 ซึ่งมีค่าสูงกว่า เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของภาคตะวันออกคือ ร้อยละ 27.0 การหย่าร้าง 197 คนต่อคู่สมรส 1,000 คู่ การจับกุมคดียาเสพติด 637 คน ต่อประชากร 100,000 คน ซึ่งมีค่าสูงกว่า เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของภาคตะวันออกคือ 523 คนต่อประชากร 100,000 คน ภาวะการคมนาคมและการสื่อสาร พบว่าการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 10.8 ครัวเรือน ซึ่งมีค่าต่ำกว่า เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของภาคตะวันออกคือ ร้อยละ 14.0 ครัวเรือน ภาวะการมีส่วนร่วมพบว่ามีผู้ใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ร้อยละ 68.7 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของภาคตะวันออกคือ ร้อยละ 70.9 จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบว่าฉะเชิงเทรายังเป็นจังหวัดที่มีความต้องการการพัฒนาอยู่ค่อนข้างมาก ประกอบกับการมีสถาบันอุดมศึกษาตั้งอยู่ในพื้นที่คือมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งมีพันธกิจสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์คือ การเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องประสานความร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีความก้าวหน้าต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมให้กลไกของภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยประชาชนในชุมชนของตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์และปัญหาของการวางแผนพัฒนาในระดับท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนชุมชน การวางแผนพัฒนาตำบลของจังหวัดฉะเชิงเทราให้เกิดการบูรณาการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาระดับพื้นที่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้เฉพาะชุมชนในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีความก้าวหน้าที่เกิดจากการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง โดยจากการเรียงลำดับของจังหวัดที่มีความก้าวหน้าของคนจากรายงานการพัฒนาคนของประเทศไทย (2546) โดยรวมอยู่ในลำดับที่ 17 ทำให้อาจกล่าวได้ว่าเป็นจังหวัดที่ยังต้องการการพัฒนาในทุกด้านในขณะที่มีฐานการพัฒนาที่ค่อนข้างดีและมีความเหมาะสมในการทดลองปฏิบัติการวางแผนชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย

1. **สภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชน** หมายถึง สภาพการณ์และบริบทของชุมชนที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน การเกิดความตระหนักและการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาชุมชน และบทบาทขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มุ่งดำเนินการใช้วิธีการหรือเทคนิคต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเกิดการตระหนักและเข้าร่วมในกิจกรรมการวางแผนของชุมชนในขั้นตอนต่าง ๆ รวมทั้งบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม

สภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนนั้นพิจารณาจาก การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของประชาชน ความพร้อมในการมีส่วนร่วมในการวางแผน การได้รับสารสนเทศเกี่ยวกับแผนพัฒนาที่มีอยู่ในปัจจุบัน การมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนแต่ละขั้นตอน และ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา

บทบาทขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการสร้างกลไก กระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ ที่เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชน

2. **การวางแผนชุมชน (Community Planning Process)** หมายถึง กระบวนการที่ต่อเนื่องเพื่อให้ได้แนวทาง กลไกและทรัพยากรในการพัฒนาชุมชน ที่อาศัย ความรู้ทางวิชาการ (Education) การสื่อสารระหว่างคนในชุมชน (Community) และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Participation) ของประชาชนในชุมชน โดยมีขั้นตอนได้แก่ การตัดสินใจวางแผน การกำหนดแผนดำเนินการเพื่อการวางแผน การกำหนดวิธีการและวิเคราะห์แนวโน้ม การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การเลือกเครื่องมือเพื่อประยุกต์ใช้ในแผน การดำเนินการรับรองโดยสาธารณะ การนำแผนไปใช้ การติดตามผลการดำเนินการ

3. การวางแผนพื้นที่ หมายถึง การวางแผนพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีลักษณะเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ปี พ.ศ. 2548 – 2551 โดยอาจเรียกว่าแผนปฏิบัติการ 4 ปี

4. การบูรณาการแผนชุมชนสู่การวางแผนพื้นที่ หมายถึง ความสอดคล้องในเชิงเปรียบเทียบระหว่างวิสัยทัศน์ กรอบแนวทางการพัฒนา และกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาแผนชุมชนจากการปฏิบัติการวางแผนแบบมีส่วนร่วมในชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกับแผนพัฒนาพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะของการวิจัยและพัฒนาโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นเอง ประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินโครงการสรุปได้ดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ทั้งภาครัฐ NGO's ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำเสนอข้อมูลสภาพการณ์พัฒนาชุมชนไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา
2. การนำเสนอข้อมูลสภาพการณ์พัฒนาของชุมชนผ่านสื่อระดับท้องถิ่นช่วยให้เกิดความตระหนักและรับรู้ร่วมกันของคนในชุมชน อันอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาต่อไป
3. นักศึกษาตลอดจนผู้วิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏได้รับประสบการณ์และเกิดทัศนคติที่ดีและเห็นความสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
4. รูปแบบของการดำเนินการวิจัยซึ่งประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและชุมชนรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องสามารถเป็นแบบอย่างและบทเรียนที่ดีสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น

บทที่2

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชุมชน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

- 1.ความหมายของแผนชุมชน
- 2.แนวคิดและความเชื่อพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม
- 3.การวางแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 4.ขั้นตอนการทำแผนชุมชน
- 5.ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- 6.บทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 7.แนวคิดการเชื่อมโยงแผนชุมชนสู่แผนท้องถิ่นและแผนภาครัฐ
- 8.แผนพัฒนาพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา
- 9.แผนพัฒนาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนครเนื่องเขต
- 10.แผนพัฒนาตำบลบางเตยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย

1. ความหมายของแผนชุมชน

แผนชุมชน เป็นแนวทางในการพัฒนา เพื่อไปสู่วิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ กระบวนการในการจัดทำแผนอาจแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อม ความเข้าใจ ของคณะทำงานจัดทำแผน(น้ำเกี๋ยน ชุมชนแห่งการเรียนรู้. 2549, ออนไลน์)

ภุขงค์ กนิษฐชาติ(2547. ออนไลน์) ได้สรุปความหมายของแผนชุมชนไว้ดังต่อไปนี้

1) แผนชุมชน คือ กระบวนการที่เริ่มจากคนในชุมชนท้องถิ่น เกิดความตระหนักในปัญหาและสถานการณ์ ที่เป็นชะตากรรมร่วมกัน จึงร่วมกันศึกษาค้นคว้าศักยภาพชุมชนท้องถิ่น เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการเรียนรู้ร่วมกันทำให้ ชุมชนรู้จักตนเอง เข้าใจตนเองและกำหนดตนเองกำหนดวิถีชีวิต กำหนดทิศทางวางอนาคตและกำหนดแผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างกว้างขวาง

2) แผนชุมชนจึงเป็นแผนที่เกิดขึ้นจากการจัดการตนเองและการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยสมาชิกร่วมกันคิด ร่วมกันค้นคว้าเรียนรู้ร่วมกันกำหนดกิจกรรมพร้อมกับดำเนินการตามแผนที่ร่วมกันคิดร่วมกันกำหนด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน

3) กระบวนการจัดทำแผนชุมชน มี หลักการสำคัญ คือ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งชุมชนเป็นศูนย์กลาง ชาวบ้านเป็นเจ้าของ ทำการพัฒนาให้เป็นไปตามความต้องการที่ แท้จริงของชุมชนท้องถิ่น โดยรวมพลังผู้คนในชุมชนประสานเข้ากับการสนับสนุนจากภายนอกภาคี ความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน

การทำแผนชุมชนเป็นการมุ่งเสริมสร้างความสามารถในการจัดการปัญหาชุมชนโดยชุมชนและเพื่อชุมชน โดยใช้ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นศักยภาพของชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างชุมชนเข้มแข็ง สังคมน่าอยู่ และสามารถสะท้อนปัญหาและความต้องการของชุมชนโดยตรงและกำหนดชีวิตกำหนดตนเองได้ อันนำมาสู่แนวทางในการแก้ปัญหาความยากจนได้ อย่างเป็นรูปธรรมด้วยการค้นพบความต้องการกลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่เป้าหมายที่ชัดเจนแม่นยำ

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2548. ออนไลน์)ให้ความหมายของแผนชุมชนว่า เป็นระบบการบริหารจัดการท้องถิ่น ไม่ได้เน้นที่ตัวแผน แผนเป็นเครื่องมือ จริง ๆ คือ ระบบบริหารจัดการของท้องถิ่น โดยท้องถิ่น เพื่อท้องถิ่น หรือของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่ลงถึงฐานราก เป็นเรื่องของชาวบ้านคิดเองทำเอง เป็นเจ้าของแผนเจ้าของระบบบริหารจัดการ เป็นคนทำและได้รับผลจากการกระทำไม่ว่าจะดีหรือไม่ดี

แผนชุมชนเป็นเรื่องราวของการเรียนรู้จากความจริง และการเรียนรู้จากประสบการณ์ เริ่มต้นจากการค้นหาข้อเท็จจริง ไม่ใช่เริ่มจากการคิดว่าตนเองต้องการอะไร ต้องเข้าใจสถานะปัจจุบันก่อน แล้วนำมาคิดเพื่อพัฒนาตนเองและท้องถิ่นของตนเอง เป็นระบบการพัฒนาอย่างบูรณาการและต่อเนื่อง เป็นการบูรณาการโดยธรรมชาติ เมื่อชาวบ้านคิดจะพัฒนาตนเองจะคิดถึงทุกอย่างที่เกี่ยวข้องที่กระทบ แล้วบูรณาการคือการผสมผสานไปโดยอัตโนมัติ ไม่ต้องมีใครไปบรรยายหลักวิชาให้ฟัง เกิดจากภูมิปัญญาจากฐานราก

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนชุมชนอีกประการหนึ่งซึ่งกำลังได้รับการส่งเสริมโดยองค์กรพัฒนาเอกชนบางแห่งเช่น มูลนิธิพัฒนาไท(2549, ออนไลน์) ส่งเสริมให้มีการทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง ซึ่งหมายถึง แผนการทำงาน หรือ แผนปฏิบัติการของชาวบ้าน ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่เป็นข้อตกลงร่วมของคนในชุมชนหรือหมู่บ้านว่าจะทำอะไร เมื่อไร อย่างไร ข้อตกลงเหล่านี้มักไม่ได้เขียนไว้ในกระดาษ เหมือนการทำแผนงานหรือแผนงบประมาณ ตามแบบฉบับที่คนนอกเข้าใจและคุ้นเคย

2. แนวคิดและความเชื่อพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม

แนวความคิด และความเชื่อพื้นฐานในการวางแผนแบบมีส่วนร่วม มีดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชนโดยเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่ม องค์กรชุมชนมิใช่หมายถึง เฉพาะการเข้าร่วมในช่วงเวลาทำกิจกรรมเท่านั้น แต่กระบวนการการมีส่วนร่วมควรจะทำให้กลุ่มองค์กรชุมชนจะต้องเริ่มตั้งแต่การได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและในที่สุดจึงเข้าร่วมลงมือปฏิบัติด้วย โดยบุคคลกลุ่มจะเข้าร่วมในกิจกรรมใดด้วยจิตวิญญาณนั้น บุคคลนั้นจะต้องมีความเข้าใจปัญหาตนเอง และตระหนักถึงสิทธิของตนเองที่มีต่อสิ่งนั้นซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการที่บุคคลได้รับข้อมูลใหม่ที่ช่วยเพิ่มอำนาจทางความคิดและมีโอกาสได้ร่วมวิเคราะห์และตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายในกิจกรรมเหล่านั้น

2) **บทบาทหญิง – ชายในการพัฒนา** มีความเชื่อว่าหญิง และชายจะต้องมีบทบาทและความสำคัญในการพัฒนาเท่าเทียมกัน จึงมุ่งเน้นการจัดเวทีให้ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในการฝึกอบรมในสัดส่วนที่เท่า หรือใกล้เคียงกับชาย

3) **เห็น “ชาวบ้าน” เป็นจุดศูนย์กลางในการพัฒนา** การเริ่มต้นการวางแผนแบบมีส่วนร่วมควรจัดอบรมหรือการประชุมกลุ่มองค์กรชุมชนที่นำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมคือกระบวนการที่ไม่กำหนด ขอบเขต อย่าใช้เนื้อหาของการอบรมหรือประชุมที่ให้ชาวบ้านหรือผู้เข้ารับการอบรมหรือประชุมเป็นเพียงผู้รับฟัง และมีเนื้อหาที่วิทยากรเป็นผู้บรรยายอย่างเดียวเท่านั้น แต่กระบวนการดังกล่าวนี้จะเป็นกระบวนการที่ผู้ดำเนินจะกระตุ้นให้ชาวบ้านหรือผู้เข้าอบรมหรือประชุมร่วมกัน สำรวจ ปัญหา และร่วมวิเคราะห์ปัญหาของพวกเขา ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจหรือการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ร่วมในกระบวนการ

4) **กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่** ความเชื่อว่าผู้ใหญ่หรือชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้มีบทเรียน ประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ดีสำหรับผู้ใหญ่จะต้องเริ่มจากการเคารพ ประสบการณ์ บทเรียนของพวกเขาต่อเชื่อมกับความรับรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม และเรื่องราวอันเป็นเนื้อหาของการเรียนรู้จะต้องส่งผลต่อการแก้ปัญหาที่บุคคลนั้นเผชิญอยู่

ฐานความเชื่อว่า ในการวางแผนพัฒนาตำบลของ องค์การบริหารส่วนตำบลแบบมีส่วนร่วมนั้นเป็นความพยายามที่จะส่งเสริมให้ชาวบ้านผู้นำท้องถิ่น กลุ่มและองค์กรชุมชนได้ใช้้องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเวทีในการกำหนดทิศทางร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนาระดับตำบล การเข้ามีส่วนร่วมของชาวบ้าน ผู้นำกลุ่มองค์กรชุมชนอย่างแท้จริงน่าจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพของ องค์การบริหารส่วนตำบล ให้เข้มแข็งสามารถเป็นหน่วยงานในการบริหารจัดการ การประสานงาน การวางแผน การบริหารงบประมาณและข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นระบบ

3. การวางแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล

การพัฒนาในอดีตนั้นเป็นการพัฒนาโดยส่วนราชการในลักษณะที่ว่า “การทำแผนพัฒนาตำบลเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ทางราชการ” เข้าไปเป็นดำเนินการช่วยเหลือหรืออย่างดีที่สุดสนับสนุนแก่ชุมชน (สภาตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล) หรือไม่ก็เป็นเรื่องเฉพาะผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ดำเนินการ โดยที่ชาวบ้าน กลุ่มองค์กรอื่น ๆ (หรือแม้กระทั่งสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล ที่มาจากการเลือกตั้ง) ไม่มีส่วน ร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลแต่อย่างใด

แม้บางครั้งจะมีการอ้างกันว่า ชาวบ้าน ผู้นำกลุ่ม องค์กรชุมชนได้มีส่วนร่วมอยู่แล้วในการเสนอความเห็น ให้ข้อมูล แต่ก็เข้าใจ ว่าทำได้ในวงจำกัด และในทางปฏิบัติอาจจะมี

ความเข้าใจที่แตกต่างกันออกไป ถึงคำว่า “การมีส่วนร่วม” ซึ่งบางครั้งอาจจะเข้าใจไม่ว่าเป็น การเข้า ร่วมทำกิจกรรมบางขั้นตอน ที่ถูกกำหนดมาแล้วโดยทางราชการหรือโดย ผู้นำชุมชน เพื่อให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปอย่างราบรื่นเท่านั้นอันถือว่า “มิใช่การมีส่วนร่วมที่แท้จริงของ ชาวบ้าน”

มักจะกล่าวกันอยู่เสมอว่า “ปัญหาและเหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้การพัฒนา ที่ผ่าน มาไม่สามารถเกิดประโยชน์แก่คนยากจนในชนบท” ก็คือ การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชน อย่างกว้างขวางนั่นเอง และที่สำคัญมีผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวางแผนพัฒนา แบบเดิม ๑ 2 ประการคือ

(1) ผู้นำของชาวบ้านกลายเป็นผู้นำของทางการ ซึ่งต้องขึ้นกับระบบราชการ และทำหน้าที่เป็นกลไกของราชการ การพัฒนาถูกกำหนดจากเบื้องบน ชาวบ้านไม่มีกลไกใน การนำเสนอปัญหาและหาทางออกด้วยตนเอง

(2) การพัฒนาทำให้คนชั้นนำในท้องถิ่นซึ่งมีเงื่อนไขและโอกาสที่ดีกว่าผู้อื่น (เช่น มีอำนาจอย่างเป็นทางการ หรืออำนาจทางเศรษฐกิจ) ในการรับทรัพยากรและประโยชน์ จากการพัฒนา

แม้มีผู้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมที่แท้จริงของชาวบ้าน กลุ่มองค์กรชุมชน ได้แก่ อำนาจการตัดสินใจ ที่เน้นในเรื่องอำนาจและการควบคุมโดยการมีกิจกรรมร่วมกันของ ประชาชนที่ไม่เคยมีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติคำว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลจากการต่อสู้ในทาง รูปธรรมและการขัดแย้งทางสังคม (อภิชัย พันธุเสน. 2539)

นอกจากนี้สิ่งที่ต้องคิดกันในเรื่องการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตำบลของ องค์การบริหารส่วนตำบล ก็คือทำอะไรที่จะให้ชาวบ้าน กลุ่มองค์กรชุมชนที่หลากหลาย มี ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ซึ่งจะต้องเปิดโอกาสให้ตั้งแต่การช่วยกันคิด ตัดสินใจ การร่วมจัดทำ แผนและที่สำคัญไม่ขึ้นอยู่กับการพึ่งพิงบุคคลภายนอกชุมชน

การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการวางแผนพัฒนา ตำบลแบบมีส่วนร่วมต่อการที่จะเสนอหรือสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการวางแผนพัฒนา โดยมีเจตย์ ว่าทำอะไรที่จะให้การดำเนินงานโครงการ – กิจกรรมต่าง ๆ ของ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในบรรยากาศของการสมานฉันท์ด้วยอุดมการณ์ร่วมกันที่จะพัฒนา ชุมชนโดยรวม มิใช่การเอาชนะต่อรองแก่งแย่งหรือการเอาชนะซึ่งกันและกันของกลุ่มคน หรือ บุคคลใดบุคคลหนึ่งในชุมชน

4) มีผู้เสนอเทคนิควิธีหลากหลายประการที่จะเสริมสร้างการวางแผนแบบมีส่วนร่วม เช่น

ใช้หลัก “ประชาพิจารณ์แผนพัฒนาตำบล”

ใช้หลักการ “ประชาคมตำบล”

ใช้เทคนิค “A-I-C กระบวนการแห่งการพัฒนาพลังสร้างสรรค์”

4. ขั้นตอนการทำแผนชุมชน

กระบวนการทำแผนชุมชน เป็นการระดมการมีส่วนร่วมของผู้คนในชุมชนนำศักยภาพปัญหาวิเคราะห์ กำหนดกิจกรรมดำเนินงานตามความสามารถของชุมชนโดยพึ่งพาทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นหลัก จึงเป็นการสนับสนุนพื้นฐานความคิดการพึ่งตนเอง ในปรัชญาพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ การจัดการเชิงพื้นที่ในมิติใหม่ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 อีกด้วยการทำแผนชุมชนเป็นการระดมพลังของคนในชุมชนให้ เข้ามาร่วมกันคิดร่วมทำร่วมรับผิดชอบในการพัฒนา แกไขของปัญหาชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดการพัฒนากะบวนการชุมชนเข้มแข็ง สามารถดำรงชีวิตเป็นรากฐานที่มั่นคงของสังคม

ภุชงค์ กนิษฐชาติ (2547. ออนไลน์) หลายๆหน่วยงานได้มีการส่งเสริมให้เกิดการทำแผนชุมชน ซึ่งกระบวนการหรือขั้นตอนในการทำแผนชุมชนมีความแตกต่างหลากหลายกันไป สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้รวบรวมขั้นตอนการจัดทำแผนชุมชนไว้ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการจัดทำแผนชุมชนของหน่วยงานต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2546)

องค์กร \ สารสำคัญ	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนการจัดทำแผนชุมชน
กรมส่งเสริม การเกษตร	<ul style="list-style-type: none"> • เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนโดยสนับสนุนให้องค์กรเกษตรมีความเข้มแข็งสามารถวางแผนและดำเนินกิจกรรมการพัฒนาเกษตรแบบยั่งยืน • เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการทำงานแบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการเกษตรแบบยั่งยืน 	<ul style="list-style-type: none"> • การเตรียมความพร้อมของชุมชน โดยการสร้างจิตสำนึก ปรับวิธีคิด วิธีการทำงานแบบพึ่งพาตนเอง • การทบทวนอดีต ค้นหาและประเมินศักยภาพของชุมชน รวมทั้งศึกษาดูงานพื้นที่ต้นแบบ • พัฒนาแผนงาน/โครงการโดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประมาณ 5 ครั้ง • การดำเนินงานตามแผนชุมชน โดยการจัดหาแหล่งทุนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมตามแผนชุมชน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สาระสำคัญ องค์กร	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนการจัดทำแผนชุมชน
<p>ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์</p> <p>การเกษตร</p>	<ul style="list-style-type: none"> • เพื่อส่งเสริมให้หัวหน้ากลุ่มลูกค้าธ.ก.ส. เกษตรกรลูกค้า และครอบครัวได้เรียนรู้การพึ่งตนเอง โดยผ่านกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชนที่ครอบคลุมการพัฒนาทั้งระดับครอบครัวและชุมชน • เพื่อเป็นฐานของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ก่อให้เกิดรายได้ของเกษตรกรและชุมชน • เพื่อส่งเสริมการพัฒนาระบบฐานข้อมูลชุมชนให้ชุมชนสามารถใช้ข้อมูลเพื่อการวางแผนที่ดี • เพื่อให้ธนาคารสามารถให้สินเชื่อที่เหมาะสมกับความต้องการและความพร้อมของชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> • ศึกษาข้อมูลสภาพพื้นที่ • ชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้นำชุมชน และส่วนราชการที่ทำงานพัฒนาชนบทในพื้นที่ • จัดเวทีชี้แจงทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนแม่บทชุมชนโดยใช้แนวคิดการทำประชาพิจารณ์ • ออกแบบการจัดทำเครื่องมือสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจครอบครัว ร่วมกับผู้นำชุมชน • จัดเก็บ รวบรวมวางแผนกิจกรรมตามข้อมูลที่จัดเก็บ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สาระสำคัญ องค์กร	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนการจัดทำแผนชุมชน
สำนักงาน กองทุนเพื่อ สังคม	<ul style="list-style-type: none"> • เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และแนวทางการพึ่งตนเองของชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> • เตรียมแกนนำและเตรียมความเข้าใจชุมชน • ค้นหาลักษณะของข้อมูลที่จะจัดเก็บ วิธีการจัดเก็บข้อมูล การออกแบบ “แบบการเก็บข้อมูล” ปริมาณของข้อมูล และแหล่งของข้อมูล เพื่อจัดเก็บข้อมูลร่วมกัน • รวบรวมข้อมูล โดยจำแนกข้อมูลที่จัดเก็บเป็นประเภทต่างๆ เพื่อให้ได้ภาพรวมของข้อมูลทั้งหมด • ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยตรวจสอบข้อมูลที่ได้ • วิเคราะห์ข้อมูลและสื่อสารข้อมูลที่จัดเก็บได้ • การผลักดันแผนให้เป็นจริง โดยการจัดเวทีประชาพิจารณ์

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์กร สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	ขั้นตอนการจัดทำแผนชุมชน
สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> • เพื่อรวบรวมและศึกษาภาพรวมของข้อมูลเชิงปริมาณในเรื่องการผลิต ผลผลิต สินค้า และตลาดของเศรษฐกิจท้องถิ่นในระดับอำเภอจำนวน 180 อำเภอ • เพื่อศึกษาระบบข้อมูล และการไหลเวียนของทรัพยากรในท้องถิ่นและพัฒนาตัวแบบ “กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ” โดยจะทำการศึกษาเชิงลึกใน 5 อำเภอ 	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างเครื่องมือและการเก็บข้อมูล โดยจะระดมความคิดเห็นของทีมวิจัยท้องถิ่นและทีมวิจัยส่วนกลาง • วิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ ยุทธศาสตร์ โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ • จัดทำแผนแม่บทพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2548. ออนไลน์) ได้กล่าวถึงกรณีตัวอย่างของแผนชุมชนตำบลวังตะกอก อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร สรุปว่า การทำแผนชุมชนของตำบลวังตะกอกเริ่มทำแผนชุมชนเมื่อปี 2546 โดยมีการจัดกระบวนการเพื่อเอาชนะความยากจน โดยใช้แผนชีวิตชุมชน มีขั้นตอนดังนี้

1. มีการเลือกผู้ประสานงานประจำหมู่บ้าน โดยใช้หลักว่าผู้ใหญ่บ้านกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 3 คน มี 13 หมู่บ้าน รวม 39 คนเป็นผู้ประสานงาน แล้วมาตั้งเป็นสภาผู้นำตำบลวังตะกอก 44 คน คือบวกผู้ทรงคุณวุฒิอีก 5 คน และเนื่องจากต้องการทำงานให้ทั่วถึงจึงหาแกนนำหมู่บ้านอีก 10 เปอร์เซนต์ รวมแล้วทั้งตำบล 190 คน จาก 1,674 ครัวเรือน และจัดประชุมบ่อยมาก เพราะแผนชุมชนคือการจัดการชุมชนท้องถิ่นด้วยการเรียนรู้ มีเวทีสร้างความเข้าใจ 11 ครั้ง คนเข้าร่วม 1,000 กว่าคนเพื่อช่วยกันค้นหาความจริงให้คนได้รู้จักที่มาที่ไป รู้จักรากเหง้า รู้จักอดีต รู้จักโลกภายนอก เป็นการค้นหาและเรียนรู้ ผู้นำก็เรียนรู้ไปด้วย ทุกฝ่ายเรียนรู้ไปด้วยกัน และทำให้เห็นเป้าหมายการทำงานชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้ปรับความคิดเข้าหากัน

2. อาศัยแกนนำหมู่บ้าน 190 คนจากทั้งตำบลจัดเก็บข้อมูลรายครัวเรือน สํารวจโดยอาศัยแกนนำ คนหนึ่งจะดูแลไม่ถึง 10 ครัวเรือน จะดูแลได้ทั่วถึง ข้อมูลจะเป็นจริงค่อนข้างมาก มีข้อมูลสารพัดเรื่อง ทั้งด้านการพัฒนา การอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ รายได้ รายจ่าย แล้วเก็บเป็นข้อมูลรวมรายหมู่บ้าน และเป็นข้อมูลตำบล ใช้เวลา 3 เดือนเศษ ซึ่งต่างจากข้อมูล จปฐ. ที่แม้มีการเก็บข้อมูล แต่ไม่ได้นำมาใช้ เพราะเขามีข้อมูลดีกว่า จปฐ. เพราะ จปฐ. ไม่ละเอียดเท่าของเขา และ จปฐ. ยังเก็บแบบรวดเร็วมาก แต่ไม่สะท้อนความเป็นจริงมากเท่าที่ควร

ข้อมูลที่ชาวบ้านเก็บได้จะมีข้อมูลรายได้แยกแยะเป็นรายได้จากเกษตร จากหัตถกรรม จากการแปรรูป จากการบริการ จากการค้าขาย บริการ รวมทั้งข้อมูลค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ค่าผ่อนชำระหนี้ ค่าใช้จ่ายทางสังคม และข้อมูลหนี้สิน เช่น หนี้ ธกส. สหกรณ์ กองทุนนอกระบบ ญาติพี่น้อง มีการเก็บข้อมูลละเอียดมาก

3. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ มาสังเคราะห์ โดยก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล ชาวบ้านได้ไปดูงานชุมชนต้นแบบ เช่น ที่บ้านไม้เรียม ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช หรือมีการสัมมนาเรื่องแผนชุมชน ก็จะไปด้วย เมื่อไปแล้ว จะเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้นและนำมาวิเคราะห์จุดแข็ง วิเคราะห์โอกาส จุดอ่อน ข้อจำกัด จะเห็นว่าตำบลนี้ใช้ภาษาสมัยใหม่ เพราะมีนักวิชาการอยู่ในตำบล เป็นคนของตำบลนั้น แต่เป็นคนที่จบปริญญาตรีและทำงาน ธกส. มีความรู้ จะเป็นที่ปรึกษาของตำบลในการทำแผนชุมชน

4. กำหนดวิสัยทัศน์ “ทีมงานดี มีคุณธรรม ตำบลน่าอยู่ สร้างความเชื่อมั่น พัฒนาความสัมพันธ์ มุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อตำบลเข้มแข็ง ครอบคลุมอบอุ่นและสงบสุข” สิ่งเหล่านี้ คนที่เป็นนักวิชาการไม่ได้คิดให้ แต่เป็นคนดำเนินการให้ แล้วชาวบ้านระดมความคิดเข้ามา โดยเขียนเป็น Mind Map คือแผนที่ความคิดที่ชาวบ้านทำเอง ถือเป็นการใช้เทคนิคสมัยใหม่ทันสมัยมาก

5. กำหนดภารกิจ สิ่งที่ชาวบ้านต้องการทำ เช่น กำหนดภารกิจว่า “ต้องการพัฒนาคน พัฒนาอาชีพ ทำหมู่บ้านให้เข้มแข็ง และประสานงาน” เป็นสิ่งที่ชาวบ้านคิดขึ้นมาว่าจะทำอะไรบ้างที่เป็นหลัก ๆ

6. กำหนดยุทธศาสตร์ คือ เลือกเรื่องสำคัญมาทำ มียุทธศาสตร์แบ่งเป็น 4 เรื่องได้แก่

1) ยุทธศาสตร์การสร้างความเชื่อมั่นค้นหาศักยภาพชุมชน เพราะคนในหมู่บ้านในตำบล ส่วนมากไม่ค่อยเชื่อมั่น นึกคิดแต่ว่าตนเองมีปัญหาและอ่อนแอ ต้องให้คนมาช่วย จึงต้องสร้างความเชื่อมั่น โดยทำให้เห็นศักยภาพ ด้วยการสำรวจข้อมูล ด้วยการทำแผนแม่บทเฉพาะด้านออกมา ให้เห็นว่าสามารถทำได้ ก็เกิดความเชื่อมั่น

2) ยุทธศาสตร์ฟื้นฟูความสัมพันธ์และพัฒนาศักยภาพ

3) ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบการจัดการเรื่องระบบการผลิต ระบบทุน ระบบหนี้สิน ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทางภูมิปัญญา

4) ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การพึ่งตนเอง และพึ่งพิงเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน แยกย่อยลงไปในเรื่องอุตสาหกรรมครัวเรือน วิสาหกิจชุมชน ธุรกิจชุมชน ความเอื้ออาทรต่อกัน

ทั้งหมดนี้คือกระบวนการเรียนรู้ แผนชุมชนเน้นเรื่องการเรียนรู้เป็นหลัก ถือเป็นหัวใจ ดำเนินใช้เวลาทั้งหมด 8 เดือน 15 วันในการทำแผนชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

- มีเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 225 ครั้ง
- มีผู้เข้าร่วมทั้งหมดประมาณ 6,000 คน/ครั้ง
- มีเวทีประชาพิจารณ์แบบเปิดกว้าง 1 ครั้ง

จากแผนชุมชนทำให้ชาวบ้านสามารถทำอะไรที่เป็นรูปธรรมออกมาได้ เช่น การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ ร้านค้าปืมน้ำมันชุมชน ผักสวนครัว ของใช้ในครัวเรือนที่ทำเอง ลดค่าใช้จ่ายอาหารแปรรูปทำกันเอง สามารถลดค่าใช้จ่ายที่ต้องซื้ออาหารจากภาคธุรกิจ ลด ละ เลิกอบายมุข ในความเป็นจริงแผนชุมชนอาจไม่ได้ตั้งใจจะทำทุกเรื่องตั้งแต่ต้น แต่เมื่อดำเนินการมาต่อเนื่องจะเกี่ยวโยงถึงทุกเรื่อง ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศีลธรรม รวมถึงป่าชุมชน

ตัวอย่างขั้นตอนการจัดทำแผนชุมชนของตำบลน้ำเกีฮ่น(ชุมชนบ้านน้ำเกีฮ่น. 2549, ออนไลน์) มีลำดับขั้นดังนี้

เวทีชี้แจงการจัดทำแผนแม่บทชุมชน,คัดเลือกคณะทำงาน

รวบรวมข้อมูลที่มีอยู่ในชุมชน ,ออกเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

เวทีชาวบ้าน

-เสนอกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่9

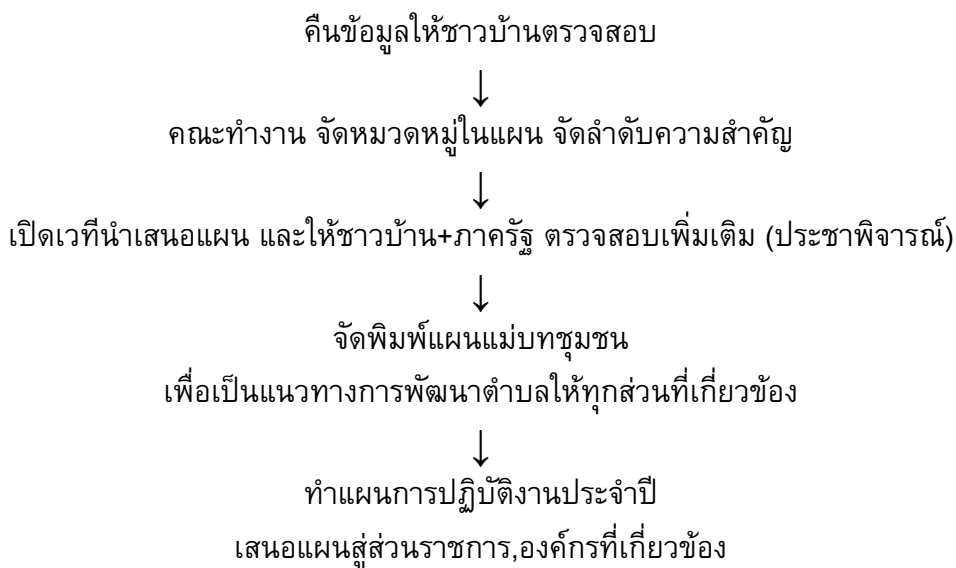
-ทบทวนแผนพัฒนาตำบลเดิม (แผน108)

-เสนอแผนพัฒนาตามความต้องการชาวบ้าน

รวบรวมข้อมูลจากทุกแผน

5. ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

5.1 ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยแนวทางการวางแผนพัฒนาตำบลของ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2540

เพื่อให้การบริหารการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับการพัฒนาจังหวัดและพัฒนาอำเภอตามแนวทางการบริหารการพัฒนา เพื่อกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นสมควรให้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีระเบียบนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 5 และมาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงออกระเบียบไว้ มีรายละเอียดดังนี้

1. “แผนพัฒนาตำบล” หมายความว่า แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลห้าปี และแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี

2. ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล คณะกรรมการบริหารองค์การส่วนตำบลควรแต่งตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของ องค์การบริหารส่วนตำบล” มีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคน ประกอบด้วย กรรมการบริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่คณะกรรมการบริหารส่วนตำบล มีมติแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิในตำบลที่คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นสมควร ปลัดองค์การบริหารส่วน

ตำบลโดยให้เลือกคณะทำงานคนหนึ่งเป็นหัวหน้าและให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการ

3. คณะทำงานสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ดังนี้

3.1) จัดทำร่างแผนพัฒนาตำบลให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาจังหวัด นโยบาย ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาตำบล

3.2) เสนอร่างแผนพัฒนาตำบลให้ประธานกรรมการบริหารนำเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ความเห็นชอบแล้วนำสู่การพิจารณาของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

4. ให้นายอำเภอแต่งตั้งปลัดอำเภอคนหนึ่งเป็นที่ปรึกษา คณะทำงาน สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล คณะทำงานสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลควรขอรับการสนับสนุนและคำปรึกษาจากคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล

5. ในการกำหนดแนวทางพัฒนาโครงการ งาน และกิจกรรมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาตำบล คณะทำงานสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลควรยึดถือยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและแนวทางการพัฒนาอำเภอเป็นแนวทาง โดยนำข้อมูลคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช. 2 ค.) ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และข้อมูลที่ได้จากการเสนอของกรมการหมู่บ้าน กรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือข้อมูลอื่นมาใช้ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาของตำบลและความต้องการในการพัฒนาตำบล

6. โครงการ งาน และกิจกรรมในแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลห้าปี ควรแยกเป็นโครงการ งาน และกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำโดยใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลกับโครงการ งาน และกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐทั้งในรูปโครงการและเงิน

7. โครงการ งาน และกิจกรรมในแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำควรแยกเป็นโครงการ งาน และกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำโดยใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลและงบประมาณที่ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐสนับสนุนกับโครงการ งาน และกิจกรรมที่ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐดำเนินการในพื้นที่ตำบล

8. การจัดทำโครงการ งาน และกิจกรรมในแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปีใด ควรคำนึงรายรับขององค์การบริหารส่วนตำบลของปีก่อนและประมาณการรายรับขององค์การบริหารส่วนตำบลของปีนั้นด้วย

9. การจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลห้าปี ควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 9.1) ศึกษาสภาพปัญหาของตำบลและความต้องการในการพัฒนาตำบล
- 9.2) กำหนดประเด็นปัญหา จัดกลุ่มปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
- 9.3) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและท้องถิ่นข้างเคียง
- 9.4) กำหนดแนวทางการพัฒนารวมทั้งคัดเลือกโครงการ งาน และกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของตำบลและความต้องการในการพัฒนาตำบล
- 9.5) จัดทำร่างแผนพัฒนาตำบลโดยการดำเนินการตามข้อ 8

10. การจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี ควรดำเนินการตามขั้นตอน

- 10.1) พิจารณาทบทวนโครงการ งาน และกิจกรรมที่กำหนดในแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลห้าปี ให้เป็นไปตามนโยบายและปัญหาความต้องการและศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละปี
 - 10.2) รวบรวมโครงการ งาน และกิจกรรมที่ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่จัดสรรงบประมาณสนับสนุนองค์การบริหารส่วนตำบล
 - 10.3) รวบรวมโครงการ งาน และกิจกรรมที่ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐดำเนินการในพื้นที่ตำบล
 - 10.4) จัดทำร่างแผนพัฒนาตำบล โดยดำเนินการตามข้อ 9
11. การจัดเค้าโครงการของแผนพัฒนาตำบล ควรมีการนำเสนอในหัวข้อต่อไปนี้
- 11.1) สภาพทั่วไป และสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของตำบล
 - 11.2) สภาพปัญหา ความต้องการ นโยบายของจังหวัดและอำเภอและศักยภาพของตำบล
 - 11.3) นโยบายและแนวทางการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 11.4) โครงการ งาน และกิจกรรมในการพัฒนาตำบล

12. เมื่อจัดทำร่างแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลห้าปีเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ประธานกรรมการบริหาร โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนำเข้าสู่การพิจารณาของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบ

ในกรณีเป็นร่างแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี ควรนำเข้าสู่การพิจารณาขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบภายในเดือนมิถุนายน ก่อนปีงบประมาณที่จะประกาศใช้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี

13. สภาองค์การบริหารส่วนตำบลควรพิจารณา และให้ความเห็นชอบร่างแผนพัฒนาตำบลให้แล้วเสร็จโดยเร็ว
14. เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างแผนพัฒนาตำบลแล้ว ให้ประธานกรรมการบริหารลงชื่อประกาศใช้เป็นแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป
15. ในการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมโครงการ งาน หรือกิจกรรมในแผนพัฒนาตำบลให้กระทำได้โดยได้รับความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
16. ประธานกรรมการบริหารส่งแผนพัฒนาตำบลที่ประกาศใช้แล้วหรือที่มีการเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม ให้คณะกรรมการพัฒนาอำเภอทราบ เพื่อเป็นการประสานงานในส่วน of โครงการ งาน และกิจกรรม ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำโดยใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล ในกรณีของโครงการงานและกิจกรรที่องค์การบริหารส่วนตำบลขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐต้องส่งให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณา
17. ให้นายอำเภอจัดตั้งศูนย์ประสานการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้
 - 17.1) นายอำเภอ เป็นประธาน
 - 17.2) ประธานกรรมการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งในอำเภอ เป็นกรรมการ
 - 17.3) ผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกินสามคน เป็นกรรมการ
 - 17.4) ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบงาน องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นกรรมการและเลขานุการ
18. ให้ศูนย์ประสานการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ดังต่อไปนี้
 - 18.1) พิจารณาประสานโครงการ งาน หรือกิจกรรม ตามแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งให้สอดคล้องกัน
 - 18.2) พิจารณาประสานโครงการ งาน หรือกิจกรรมตามแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลให้สอดคล้องกับโครงการ งาน หรือกิจกรรมของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่เกี่ยวข้อง
 - 18.3) พิจารณาประสานโครงการ งาน หรือกิจกรรมตามแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด แนวทางการพัฒนาอำเภอรวมทั้งโครงการ งาน หรือกิจกรรมในแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาอำเภอ
19. ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามระเบียบนี้และจะกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ได้

5.1 สรุปรายละเอียดของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยแนวทางการวางแผนพัฒนา ตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2540

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์กรรับชุมชนที่สำคัญนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล ภายใต้การควบคุมของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กลไกที่สำคัญที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะใช้ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาตำบลและ แก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชน คือ แผนพัฒนาตำบล ซึ่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 59 (2) กำหนดให้คณะกรรมการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล แล้วเสนอสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล ตามมาตรา 46 (1) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงจำเป็นต้องมีแผนพัฒนาตำบลของตนเองตามบทบัญญัติตามกฎหมาย โดยระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2540 ได้ระบุถึงหลักการไว้ว่า ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลระยะ 5 ปี และแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปีโดยถือเป็นส่วนย่อยของแผนพัฒนาอำเภอ ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีอำนาจอิสระในการจัดทำแผนพัฒนาอย่างเต็มที่ แผนพัฒนาตำบลดังกล่าวจะแสดงกิจกรรมและโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล และส่วนราชการสังกัดส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นอื่นทุกหน่วยที่ปฏิบัติในพื้นที่ตำบล อีกทั้งมีการประสานในแนวดิ่งกับแผนพัฒนา อำเภอและประสานในแนวราบกับแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่นในอำเภอด้วย

รายละเอียดของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยแนวทางการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2540 คือการมุ่งให้การจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีองค์ประกอบดังนี้

(1) โครงสร้าง

แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลจะประกอบไปด้วยโครงการและงานทั้งกิจกรรม 2 ประเภท คือ ประเภท ที่องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการเองด้วยงบประมาณของตนกับประเภทที่องค์การบริหารส่วนตำบลขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น และส่วนราชการอื่นดำเนินการในพื้นที่ตำบล

(2) คำโครงของแผน

แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลระยะ 5 ปี มีคำโครงดังนี้

ส่วนที่ 1 สภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล

- ตอนที่ 1 สภาพทั่วไป และสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม
- ตอนที่ 2 สภาพปัญหา ความต้องการ นโยบายและศักยภาพของ

ตำบล

ส่วนที่ 2 แนวทางการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาโครงการ งานและกิจกรรม

- องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ โดยงบประมาณของตนเอง
- องค์การบริหารส่วนตำบลขอรับการ สนับสนุนจากหน่วยงานอื่น

(เป็นเงิน และโครงการและที่ส่วนราชการอื่น ดำเนินการในตำบล)

สำหรับแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี จะมีคำโครงในส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 เหมือนกันกับแผนพัฒนาตำบลระยะ 5 ปี แต่มีคำโครงในส่วนที่ 3 ดังนี้

ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาโครงการ งานและกิจกรรม

- องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการเอง (โดยงบประมาณของตนเองและเงินที่ได้รับอุดหนุน / จัดสรร)
- ส่วนราชการต่าง ๆ ดำเนินการในพื้นที่ ตำบล

(3) องค์การจัดทำแผน

การจัดทำแผนพัฒนาตำบลดำเนินการโดยคณะทำงานสนับสนุน การจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคนซึ่งคณะกรรมการบริหารแต่งตั้งประกอบด้วยกรรมการบริหารสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ทรงคุณวุฒิในตำบล โดยมีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะทำงาน

ทั้งนี้ ให้นายอำเภอแต่งตั้งปลัดอำเภอคนหนึ่งเป็นที่ปรึกษาคณะทำงาน และมอบหมายให้ คปต. สนับสนุนและให้คำปรึกษา ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล

(4) การกำหนดปัญหาและแนวทางแก้ไข

(4.1) ให้คณะทำงานศึกษาปัญหาในตำบลจากข้อมูล กชช. 2ค. จปฐ. ข้อมูลจากคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อพป. ข้อมูลจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และความเห็นของคณะทำงาน การกำหนดกลุ่มปัญหาจะใช้ข้อมูลจาก กชช. 2ค. (6 กลุ่มปัญหา 37 สภาพปัญหา) เป็นหลักและเพิ่มกลุ่มปัญหา ทางการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลและกลุ่มปัญหาอื่นที่นอกเหนือ จากกลุ่มปัญหาทั้ง 7 ข้างต้น รวมเป็น 8 กลุ่มปัญหา

(4.2) การกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาเบื้องต้น ให้คำนึงถึงยุทธศาสตร์การพัฒนา จังหวัดตามแผนพัฒนาจังหวัด และแนวทางการพัฒนาอำเภอตามแผนพัฒนาอำเภอ สำหรับ แนวทางการแก้ไขปัญหาจะมี 4 แนวทางแบ่งเป็น 192 งาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการ แก้ไขปัญหา ในระบบการบริหารการพัฒนาเพื่อกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น (กนภ.)

(5) การอนุมัติแผน

(5.1) คณะทำงานจัดทำแผนแล้วเสร็จให้เสนอกรรมการบริหารพิจารณา

(5.2) คณะกรรมการบริหารเสนอร่างแผนพัฒนา ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ความเห็นชอบ (แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลมีผลทางกฎหมาย)

(5.3) ประธานกรรมการบริหารส่งแผนพัฒนาตำบล ให้คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ ทราบเพื่อประสานงานในส่วนของโครงการ / งานที่องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการเอง และ เพื่อขออนุมัติให้ส่วนของโครงการ / งานที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น (ทั้งในระบบ กนภ. และนอกระบบ กนภ.)

(6) องค์การประสานการพัฒนา

ให้นายอำเภอจัดตั้งศูนย์ประสานการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นโดยมี นายอำเภอเป็นประธานศูนย์ ประสาน กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งและ ผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน 3 คน เป็นกรรมการ โดยมีปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบองค์การบริหารส่วน ตำบลเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยศูนย์ประสานการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลจะมี หน้าที่ประสานโครงการ งาน หรือกิจกรรมตามแผน พัฒนาตำบลให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา ของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น แผนพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาจังหวัด

6. บทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นราชการบริหารส่วน ท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (ปัจจุบันมีการแก้ไขถึงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542) ครั้งแรกมีจำนวน 617 แห่งเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 ปัจจุบันมีทั้งหมด 6,744 แห่ง (ข้อมูล ณ 30 ส.ค. 2545) มีรูปแบบคล้าย การปกครองระดับชาติกล่าวคือ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำ กล่าวคือ

ก. ฝ่ายการเมือง ประกอบด้วย

1. สภา องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากประชาชนหมู่บ้านละ 2 คน โดยให้ที่ประชุมเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ประธานสภา 1 คน รองประธานสภา 1 คน และเลขานุการ อีก 1 คน นอกนั้นเป็น สมาชิกสภา (ซึ่งต้องเลือกตั้งเป็นประธานกรรมการบริหาร 1 คนและกรรมการบริหารอีก 2 คน) โดยมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการของ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณ รายจ่ายประจำปี และร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

1.3 ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายและ แผนพัฒนาตำบลและกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

2. คณะกรรมการบริหาร สภา องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้เลือกคณะกรรมการ บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยประธานกรรมการบริหาร 1 คน และ กรรมการบริหารอีกจำนวน 2 คน มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการทั้งปวงขององค์การ บริหารส่วนตำบลดังนี้

2.1 บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติ ข้อบังคับ และ แผนพัฒนาตำบล และรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภา องค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ

2.2 รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง

2.3 ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

ข. ฝ่ายประจำ ประกอบด้วย

1. สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานบริหารทั่วไป งาน ธุรการงานการเจ้าหน้าที่ งานสวัสดิการ งานประชุม งานเกี่ยวกับการตราข้อบังคับตำบล งานนิติกร งานการพาณิชย์ งานรัฐพิธี งานประชาสัมพันธ์ งานจัดทำแผนพัฒนาตำบล งาน จัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปี งานขออนุมัติดำเนินการตามข้อบังคับ งานอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

2. ส่วนการคลัง ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงิน การเบิกจ่าย การฝากเงิน การเก็บ รักษาเงิน การตรวจเงิน การหักภาษีเงินได้ และการนำส่งภาษี การตัดโอนเงินเดือน การ รายงานเงินคงเหลือ การจัดทำงบจัดทำบัญชีทุกประเภท งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับ มอบหมาย

3. ส่วนโยธา ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานสำรวจ ออกแบบ เขียนแบบงานประมาณการค่าใช้จ่ายตามโครงการ งานควบคุมอาคาร งานการก่อสร้าง งานซ่อมบำรุง งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

4. ส่วนสาธารณสุข (มีเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้นหนึ่ง) ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานสุขภาพ งานควบคุมโรคติดต่อ งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

โครงสร้างการบริหารงาน

กรมการปกครองได้จัดแบ่ง องค์การบริหารส่วนตำบล ออกเป็น 5 ชั้นโดยใช้รายได้เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ได้แก่

- องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีเกณฑ์รายได้ตั้งแต่ 20 ล้านบาทขึ้นไป มีจำนวนพนักงานส่วนตำบลได้ 21 ตำแหน่ง ปัจจุบันมี 74 แห่ง
- องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 2 เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีเกณฑ์รายได้ 12 - 20 ล้านบาท มีจำนวนพนักงานส่วนตำบลได้ 12 ตำแหน่ง ปัจจุบันมี 78 แห่ง
- องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 3 เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีเกณฑ์รายได้ 6 - 12 ล้านบาท มีจำนวนพนักงานส่วนตำบลได้ 6 ตำแหน่ง ปัจจุบันมี 205 แห่ง
- องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 4 เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เกณฑ์รายได้ 3 - 6 ล้านบาท มีจำนวนพนักงานส่วนตำบลได้ 4 ตำแหน่ง ปัจจุบันมี 843 แห่ง
- องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เกณฑ์รายได้ไม่เกิน 3 ล้านบาท มีจำนวนพนักงานส่วนตำบลได้ 3 ตำแหน่ง ปัจจุบันมี 5,544 แห่ง

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม

มาตรา 67 ภายใต้งบประมาณแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

(9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

มาตรา 68 ภายใต้ข้อบังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- (5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (12) การท่องเที่ยว
- (13) การผังเมือง

มาตรา 69 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 68 นั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าวให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐนำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย

มาตรา 69/1 การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงานและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

มาตรา 70 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลจากข่าวสารจากทางราชการในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจการของทางราชการในตำบล เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

มาตรา 71 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลออกข้อบัญญัติหรือให้มีอำนาจออกข้อบัญญัติ ในการนี้จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลจะเสนอได้ก็แต่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือราษฎรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายอำเภอให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลวรรคหนึ่งแล้ว ให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลลงชื่อและประกาศเป็นข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

ในกรณีที่นายอำเภอไม่เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลใด ให้ส่งคืนสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในสิบห้าวันตั้งแต่วันที่นายอำเภอได้รับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวเพื่อให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาทบทวนร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นใหม่ หากนายอำเภอไม่ส่งร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลคืนสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภายในสิบห้าวันนับแต่นายอำเภอได้รับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว ให้ถือว่านายอำเภอเห็นชอบกับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาทบทวนร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคสี่แล้ว มีมติยืนยันตามร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลลงชื่อและประกาศเป็นข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลได้โดย

ไม่ต้องขอความเห็นชอบจากนายอำเภอ แต่ถ้าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ยืนยันภายในสามสิบวันที่ได้รับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลคืนจากนายอำเภอหรือยืนยันด้วยคะแนนเสียงน้อยกว่าสองในสามของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้ร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นเป็น อันตกไป

มาตรา 72 การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นเพื่อประโยชน์แก่กิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลอาจขอให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของส่วนราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราวได้โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม ทั้งนี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตได้ตามความจำเป็น และในกรณีที่เป็นข้าราชการซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ให้กระทรวงมหาดไทยทำความตกลงกับหน่วยงานต้นสังกัดก่อนแต่งตั้ง

มาตรา 73 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำกิจการนอกเขตขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อกระทำการกิจการร่วมกันได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับการยินยอมจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและกิจการนั้นเป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน

7. แนวคิดการเชื่อมโยงแผนชุมชนสู่แผนท้องถิ่นและแผนภาครัฐ

แผนชุมชนหมายถึง กิจกรรมการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากคนในชุมชนรวมตัวกันเพื่อจัดการให้เป็นไปตามที่ต้องการ โดยยึดหลักการพึ่งพาตนเอง ซึ่งผลที่ได้รับคือ

- กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
- สร้างความตระหนักในการควบคุมการใช้ยาที่เกินความจำเป็น (บัญชีชีวิต/แผนชีวิต)

- ชุมชนเกิดการเรียนรู้ (หัดตัวบางเรื่อง ขยายตัวบางเรื่อง)
- มีรายได้พอเพียง มีอาชีพมั่นคง มีเงินออม

หากบางกิจกรรมที่ชุมชนไม่สามารถทำได้ ก็สามารถขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกได้ โดยชุมชนเสนอแผนชุมชนเข้าเป็นแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล (องค์การบริหารส่วนตำบล) หรือแผนงาน/โครงการของส่วนราชการ โดยเสนอไปยังระดับอำเภอและจังหวัด โดยการบูรณาการเข้าไปในยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดที่ได้รับการสนับสนุนในลักษณะนโยบายของส่วนกลาง รวมทั้งแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ของกระทรวงซึ่ง

ผลจากการปรับเปลี่ยนแนวคิดโดยการเน้นกระบวนการของตนเอง จะเป็นทุนทางสังคมที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเอาชนะความยากจนได้ในที่สุด

กลไกการบริหารจัดการ

แนวคิดการจัดโครงสร้างองค์กรในการบริหารจัดการแบบบูรณาการในระดับจังหวัดนั้น ยึดตามระเบียบของสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหลัก โดย

- ระดับส่วนกลาง จะมีศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนแห่งชาติ (ศตจ.) ทำหน้าที่หลักในการกำกับดูแลนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจน และคณะกรรมการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนา

แผนงาน/โครงการ ความต้องการจากชุมชน (หมู่บ้าน/ตำบล)

- ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเองเพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้

- สร้างความตระหนักในการควบคุมการใช้จ่ายที่เกินความจำเป็น (บัญชีชีวิต)
- ชุมชนเกิดการเรียนรู้ (หัดตัวบางเรื่อง ขยายตัวบางเรื่อง)
- มีรายได้พอเพียง
- นำแผนสู่การปฏิบัติ
- เชื่อมกับแผนองค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานภาครัฐ
- พัฒนาต่อเนื่องเป็นวิสาหกิจความเข้มแข็งของชุมชนเอาชนะความยากจน แนวคิดการเชื่อมโยงแผนชุมชนสู่แผนท้องถิ่นและแผนภาครัฐ แผน องค์การบริหารส่วนตำบล

- ระดับจังหวัดตามโครงสร้างการบริหารงานของจังหวัดจะมีคณะกรรมการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ (กบจ.) ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัด และคณะอันประกอบด้วยภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนเป็นหลัก ขณะเดียวกันควรจะมีองค์กรประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมีกองแผนงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือสำนักงานจังหวัดเป็นฝ่ายเลขานุการ เพื่อทำหน้าที่กลั่นกรองโครงการและบูรณาการแผนชุมชนตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

- ระดับอำเภอ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระบบการบริหารราชการจังหวัดแบบบูรณาการนั้น โครงสร้างการบริหารงานแบบบูรณาการจะมีเฉพาะคณะกรรมการ กบจ. เท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ผลสำเร็จหรือความล้มเหลวของการแปลงยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดไปสู่การปฏิบัติจะอยู่ที่ระดับอำเภอ ดังนั้นจึงควรมีคณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ (กบอ.) ที่มีองค์ประกอบเหมือนระดับจังหวัดคือ นายอำเภอ และคณะอันประกอบด้วยภาคี การพัฒนาทุกภาคส่วนหรืออาศัยระเบียบกระทรวงมหาดไทยโดยให้คณะอนุกรรมการประสานแผนท้องถิ่นระดับอำเภอ ทำหน้าที่รับผิดชอบการเชื่อมโยงแผนชุมชนกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

- ระดับตำบล ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยนั้น จะมีองค์การบริหารส่วนตำบล (องค์การบริหารส่วนตำบล) ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดทำแผนองค์การบริหารส่วนตำบลโดยจะมีขั้นตอนและกระบวนการจัดทำแผนของตนเองอยู่แล้ว แต่จะมีข้อจำกัดในเรื่องแผนงาน/โครงการงบประมาณซึ่งต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของ องค์การบริหารส่วนตำบลอีกทั้งไม่สามารถสะท้อนปัญหาความต้องการและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแผนความต้องการ ดังนั้นในระดับตำบลจึงควรมีกระบวนการประชาคมเพื่อจัดทำแผนชุมชน ซึ่งจะครอบคลุมในเรื่องปัญหาความต้องการและการมีส่วนร่วมของประชาชน และเชื่อมโยงเข้าสู่แผน องค์การบริหารส่วนตำบล และแผนภาครัฐต่อไป เช่นเดียวกับแผนงานของส่วนราชการ คือ ส่วนที่ 1 แผนงานที่นำมาบูรณาการกับแผนงานของจังหวัด ส่วนที่ 2 คือ แผนงานที่องค์กรเหล่านั้นได้ดำเนินการตามปกติของตนเอง

ยุทธศาสตร์จังหวัด

การบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จะต้องมีการจัดทำยุทธศาสตร์จังหวัดเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานในทุก ๆ ปี สิ่งที่จะต้องปรากฏในยุทธศาสตร์ แผนงาน/โครงการ ระดับจังหวัดประกอบด้วย แผน Top Down แผนอำเภอหรือแผนชุมชนระดับอำเภอ แผนส่วนราชการในจังหวัด และแผนงานภาคเอกชน ซึ่งยุทธศาสตร์และแผนงาน/โครงการที่ปรากฏจะมีเนื้อหาครบทุกปัญหาและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่แท้จริง และในการปฏิบัติตามแผนจะมีการบูรณาการงานต่าง ๆ ทุกหน่วยงานจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของประกันความยั่งยืนที่จะคงอยู่ตลอดไป ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะสอดคล้องกับคำว่า “จังหวัดแบบบูรณาการ” (จังหวัด CEO) อย่างแท้จริง

8. แผนพัฒนาพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

การพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทราในช่วงปี 2548-2551 จังหวัดฉะเชิงเทราได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการ 4 ปี (พ.ศ. 2548 – 2551) จังหวัดฉะเชิงเทราขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งจังหวัด โดยมีรายละเอียดของแผนดังนี้

พื้นที่ตั้งของจังหวัด

จังหวัดฉะเชิงเทรา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศ มีเนื้อที่ประมาณ 5,351 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,334,375 ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ทางทิศตะวันออกประมาณ 75 กิโลเมตร มีประชากรทั้งสิ้น 655,800 คน แบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็น 4 เขต รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีเท่ากับ 94,159 บาท เป็นลำดับที่ 11 ของประเทศ

ศักยภาพการพัฒนาของจังหวัดฉะเชิงเทรา

1. ท่าเลที่ตั้งเอื้อประโยชน์การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
2. ความเข้มแข็งด้านเกษตรกรรม
3. ความเข้มแข็งด้านอุตสาหกรรม
4. มีสถาบันศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจ
5. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

วิสัยทัศน์จังหวัดฉะเชิงเทรา

“เป็นเมืองน่าอยู่คู่เมืองหลวง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรมศูนย์กลาง การเกษตรปลอดภัยจากสารพิษและแหล่งผลิตอุตสาหกรรมสู่ตลาดโลก”

รายละเอียดวิสัยทัศน์

- 1) เป็นเมืองน่าอยู่คู่เมืองหลวง

เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่รองรับการขยายตัวของเมืองหลวง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีชุมชนเข้มแข็ง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีวิถีชีวิตตามประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม มีสภาพแวดล้อมที่สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย ภายใต้การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

- 2) เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวตามสภาพภูมิศาสตร์ ทางบก ทางน้ำ ทางทะเล และทางอากาศ แหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมทางศาสนาต่าง ๆ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ริมน้ำบางปะกง ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม รักษาแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งน้ำมีสภาพแวดล้อมสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย ภายใต้การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

- 3) เป็นศูนย์กลางการเกษตรปลอดภัยจากสารพิษสู่ตลาดโลก

เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐานสากล สามารถแข่งขันเพื่อการส่งออกสู่ตลาดโลก

- 4) แหล่งผลิตอุตสาหกรรมสู่ตลาดโลก

เป็นแหล่งอุตสาหกรรมต่อเนื่องและเชื่อมโยง (Industrial Cluster) แหล่งอุตสาหกรรมชุมชน (OTOP) ที่มีคุณภาพ มาตรฐานสากล ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีการวิจัยและพัฒนา ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม พัฒนาฝีมือแรงงานและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

ตารางที่ 2 เป้าประสงค์และกลยุทธ์การพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรา

เป้าประสงค์ (Goals)	กลยุทธ์ (Strategies)
1. เพื่อให้เมืองเติบโตอย่างมีคุณภาพ ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน และคุณภาพชีวิต และความปลอดภัยในชีวิตในทรัพย์สิน	1.1 พัฒนาการวางระบบผังเมือง โครงสร้างพื้นฐาน และเส้นทางคมนาคม 1.2 พัฒนาคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยในชีวิตในทรัพย์สิน 1.3 พัฒนาทุนทางสังคม
2. เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว	2.1 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 2.2 การบริหารจัดการตลาดการท่องเที่ยว
3. เพื่อฟื้นฟูลุ่มน้ำบางปะกง	3.1 การวางระบบและบริหารจัดการลุ่มน้ำบางปะกง 3.2 การเพิ่มพื้นที่ป่าไม้
4. เพื่อเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตร และเกษตรแปรรูปปลอดภัย และอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน	4.1 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ 4.2 พัฒนาสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปให้ได้มาตรฐาน 4.3 สนับสนุนเกษตรปลอดภัย

9. แผนพัฒนาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนครเนื่องเขต

สภาพทั่วไป

ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนครเนื่องเขต ตั้งอยู่ตอนเหนือสุดของอำเภอเมืองฉะเชิงเทราติดต่อกับอำเภอบางน้ำเปรี้ยว มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 304 สายมีนบุรี – ฉะเชิงเทรา (ถนนสุขุมวิท) ผ่านสามารถเดินทางติดต่อกับอำเภอและจังหวัดได้สะดวก อยู่ห่างจากตัวอำเภอและจังหวัด ระยะทางประมาณ 14 กิโลเมตร (อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 67 กิโลเมตร) และมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อ ตำบลโพรงอากาศ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว
ทิศใต้	ติดต่อ ตำบลวังตะเคียน
ทิศตะวันออก	ติดต่อ ตำบลบางขวัญและตำบลท่าไข่
ทิศตะวันตก	ติดต่อ ตำบลหนามแดง

เนื้อที่

ขนาดเนื้อที่รวมทั้งตำบลคลองนครเนื่องเขต ประมาณ 31 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 20385 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.09 ของพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา

ภูมิประเทศ

ตำบลนครเนื่องเขต เป็นตำบลที่มีพื้นที่ราบอันเป็นส่วนหนึ่งของที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกง ต่อเนื่องกับตำบลโพรงอากาศ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว และตำบลบางขวัญ คลองทำไข คลองขวาง คลองบางใหญ่ คลองวังตะเคียน เป็นต้น คลองเป็นแหล่งน้ำมีความสำคัญ คือ เป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและเพื่อการอุปโภคบริโภค อีกทั้งยังมีร่องน้ำลึก มีโครงข่ายเชื่อมโยงกับพื้นที่ข้างเคียง จึงใช้ประโยชน์เพื่อการระบายน้ำและการคมนาคม สามารถเดินทางติดต่อกับตำบลใกล้เคียง และกรุงเทพ ได้สะดวก

การปกครอง

ตำบลคลองนครเนื่องเขต แบ่งเขตการปกครองเป็น 17 หมู่บ้าน แบ่งการปกครองในรูปแบบเทศบาล 1 แห่ง คือ เทศบาลตำบลนครเนื่องเขต และจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนครเนื่องเขตเมื่อ ปี พ.ศ.2538

- จำนวนหมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนครเนื่องเขต เต็มทั้งหมู่บ้านจำนวน 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 15, 16, 17
- จำนวนหมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนครเนื่องเขต บางส่วนจำนวน 9 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14

ประชากร

ตำบลคลองนครเนื่องเขต มีประชากร (ณ เดือนเมษายน 2549) จำนวน 5541 คน ประชากร ชาย จำนวน 2737 คน และหญิง จำนวน 2804 คน จำนวนครัวเรือนรวม 1412 ครัวเรือน

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีพื้นที่การเกษตรทั้งสิ้น 13562 ไร่ มีจำนวนเกษตรกร 499 คน ซึ่งมีพื้นที่ทำข้าวนาปรังประมาณ 8836 ไร่ ทำข้าวนาประมาณ 8836 ไร่ บ่อปลาประมาณ 390 ไร่ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ปลูกมะม่วง มะพร้าวอ่อน มะพร้าวแก่ และอื่น ๆ เช่น รับจ้าง และเป็นพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

- ธนาคาร - แห่ง
- ปั๊มน้ำมันและก๊าซ 2 แห่ง

ได้แก่ ปั๊มลีสโก 1 แห่ง ปั๊มคาร์ลแท็กซ์ 1 แห่ง

โรงงานอุตสาหกรรม 18 แห่ง

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี

วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนครเนื่องเขต

“สิ่งแวดล้อมงามตา พัฒนาการศึกษา ก้าวหน้าคุณธรรม อุตสาหกรรมขึ้นชื่อ เลื่องลือผู้นำ
เลิศล้ำชุมชนคนนครเนื่องเขต”

พันธกิจ

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาดังกล่าว จึงกำหนดพันธกิจหลักการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ดังนี้

1. พัฒนาและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ตลอดจนสนับสนุนวิทยาการและเทคโนโลยีสื่อสารการเรียนการสอนให้ทันสมัย โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา
2. เร่งรัดพัฒนาคนสังคมในชุมชน ให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข สังคม และเศรษฐกิจ พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม วินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึก สาธารณสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน
3. พัฒนาและปรับปรุงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและก้าวทันโลกได้อย่างเท่าเทียมกัน พร้อมทั้งส่งเสริมให้รู้จักการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต
4. สนับสนุนและส่งเสริมขีดความสามารถในการผลิตสินค้าทางการเกษตร และอุตสาหกรรมในพื้นที่ให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล
5. เพิ่มปริมาณและประสิทธิภาพของระบบสาธารณสุขโรค ให้เพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน และสอดคล้องกับระบบผังเมืองรวมเพื่อเตรียมพร้อมรองรับการขยายตัวในอนาคต
6. พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความสุขดี กินดี มีสุขภาพอนามัยดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เด็ก/เยาวชน สติ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง

7. พัฒนาสภาพแวดล้อมของตำบลให้น่าอยู่ ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม และดูแลรักษาลำน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และเพื่อการเกษตรให้เป็นตำบล “คลองสวยน้ำใส” ตลอดปี
8. บริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล

จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา

1. เพื่อพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานในชุมชน ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ก้าวทันวิทยาการสมัยใหม่ เด็ก/เยาวชน และประชาชนในชุมชนได้รับการพัฒนาความรู้ สติปัญญาอย่างทั่วถึง และเท่ากัน
2. เพื่อพัฒนาประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะ มีครอบครัวอบอุ่น มีสภาพสังคมแบบเอื้ออาทรต่อกัน และเป็นชุมชนเข้มแข็ง
3. เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ก้าวทันเทคโนโลยี และก้าวหน้าเหตุการณ์
4. สินค้าด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมในพื้นที่ได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพมาตรฐานสากล
5. ประชาชนได้รับการบริการขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีความสะดวก และรวดเร็วการสัญจรไปมาและการขนส่งผลผลิตทางการเกษตรออกสู่ตลาดได้รับความสะดวกรวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่าย
6. ประชาชนมีความอยู่ดี กินดี มีสุขภาพอนามัยดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เด็ก/เยาวชน สติ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง
7. สภาพแวดล้อมในตำบลสวยงามร่มรื่นปราศจากมลภาวะ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน
8. เกิดการบริหารจัดการที่ดีในองค์กรตามหลักการบริหาร

ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนครเนื่องเขต

ภายใต้วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายหลัก ดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนครเนื่องเขตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต

1. ส่งเสริมการพัฒนาการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น
2. ส่งเสริมสุขภาพอนามัยประชาชน
3. เสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
4. สงเคราะห์และสวัสดิการชุมชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเอดส์ และผู้พิการ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ

1. ส่งเสริมอาชีพและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
2. พัฒนาศักยภาพการผลิต
3. รณรงค์การใช้น้ำหมักจุลินทรีย์เพื่อการเกษตร (เกษตรธรรมชาติ)
4. จัดหาที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการคมนาคมและสาธารณูปโภค

1. ก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงรักษา เส้นทางคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ
2. จัดให้มีระบบสาธารณูปโภค ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการพัฒนาสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

1. ปรับปรุงและเสริมสร้างภูมิทัศน์ในชุมชนให้ร่มรื่นสวยงามปลอดภัย
2. พัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม
3. ส่งเสริมงานด้านสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการด้านการพัฒนาการบริหารการเมืองและพัฒนาบุคลากร

1. พัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร
2. เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานบริหารจัดการขององค์กรให้โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้
3. พัฒนาการจัดเก็บรายได้ให้ทั่วถึงและเป็นธรรม
4. ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยการเลือกตั้ง

10. แผนพัฒนาตำบลบางเตยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย

สภาพทั่วไป

ที่ตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย ตั้งอยู่บริเวณ หมู่ที่ 4 ตำบลบางเตย ระยะห่างจากอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา ประมาณ 12 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 28.95 ตารางกิโลเมตร หรือ 17,182 ไร่

อาณาเขต

องค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย ประกอบด้วยหมู่บ้านจำนวน 13 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านดอนคา	มีพื้นที่ 2.82 ตารางกิโลเมตร
หมู่ที่ 2 บ้านหัวแดน	มีพื้นที่ 0.39 ตารางกิโลเมตร
หมู่ที่ 3 บ้านคลองขุด	มีพื้นที่ 2.85 ตารางกิโลเมตร
หมู่ที่ 4 บ้านบางกะไหล	มีพื้นที่ 2.37 ตารางกิโลเมตร
หมู่ที่ 5 บ้านเกาะดอน	มีพื้นที่ 3.87 ตารางกิโลเมตร
หมู่ที่ 6 บ้านบางกระรุ	มีพื้นที่ 1.86 ตารางกิโลเมตร
หมู่ที่ 7 บ้านคลองแขวงกลั่น	มีพื้นที่ 2.76 ตารางกิโลเมตร
หมู่ที่ 8 บ้านบางเตย	มีพื้นที่ 1.52 ตารางกิโลเมตร
หมู่ที่ 9 บ้านคลองแขวงกลั่น	มีพื้นที่ 2.69 ตารางกิโลเมตร
หมู่ที่ 10 บ้านบางปลานัก	มีพื้นที่ 1.49 ตารางกิโลเมตร
หมู่ที่ 11 บ้านแพรกวิหารแก้ว	มีพื้นที่ 1.38 ตารางกิโลเมตร
หมู่ที่ 12 บ้านแพรกอำไพพร	มีพื้นที่ 2.76 ตารางกิโลเมตร
หมู่ที่ 13 บ้านแพรกชุมรุ	มีพื้นที่ 2.27 ตารางกิโลเมตร

องค์การบริหารส่วนตำบลบางเตยมีเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	จด หมู่ที่ 6	ตำบล หนามแดง	อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันออก	จด หมู่ที่ 10	ตำบล วังตะเคียน	อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา
ทิศใต้	จด หมู่ที่ 9	ตำบล บางกะไ	อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันตก	จด หมู่ที่ 10	ตำบล คลองเปรง	อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา

ภูมิประเทศ

เป็นที่ราบลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางการเกษตร ไม่มีพื้นที่ป่าไม้และภูเขา ลักษณะดินเป็นดินเหนียว มีความอุดมสมบูรณ์และบางแห่งเป็นดินเปรี้ยว ไม่มีดินทรายหรือดินปนลูกรัง มีลำคลองต่าง ๆ เป็นสายหลักหลายสาย คือ คลองดอนคา คลองบางพระ คลองบางกระรุ คลองแพรกนกเอี้ยง คลองแพรกวิหารแก้ว คลองแพรกบางน้อย คลองแพรกบางเตย คลองแขวงกลั่น คลองแพรกบางลำพู คลองบางปลานัก คลองแพรกอำไพพร คลองไร่เก่า คลอง

แพรงชุมรุ้ม ทำให้พื้นที่ของตำบล มีน้ำใช้เพื่อการเกษตรได้ตลอดปี และสามารถใช้เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งได้ในบางโอกาส

ลักษณะภูมิอากาศ

ตำบลบางเตย มีสภาพอากาศเหมือนกับพื้นที่ในจังหวัดภาคกลางและภาคตะวันออก คือ 3 ฤดู ประกอบด้วย ฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว อุณหภูมิโดยทั่วไป เฉลี่ยอยู่ระหว่างที่ 25-34 องศาเซลเซียส

ประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 มีพื้นที่การปกครองทั้งหมด 13 หมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีประชากร มีจำนวนทั้งสิ้น 5,761 คน แยกเป็นชาย 2,826 คน หญิง 2,935 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 199 คน/ตารางกิโลเมตร มีครัวเรือนทั้งสิ้น จำนวน 1,245 หลังคาเรือน

สภาพทางเศรษฐกิจ

- 1) ลักษณะอาชีพของประชากร
 - เกษตรกรรม ประมาณร้อยละ 93 (ทำนา เลี้ยงปลา เลี้ยงกุ้ง พืชผักสวนครัว)
 - ค้าขายและรับจ้าง ประมาณร้อยละ 5
 - อื่น ๆ ประมาณร้อยละ 2
- 2) หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย
 - กิจการร้านค้าขายของชำขนาดเล็ก
 - ปั๊มน้ำมันขนาดเล็ก 7 แห่ง
- 3) ตลาด มีตลาดนัด 1 แห่ง
 - ตลาดนัดวัดเกาะ หมู่ที่ 4 (ทุกวันจันทร์ วันพุธ วันพฤหัสบดีและวันเสาร์)

สภาพสังคม

- 1) สถาบันราชการ
 - องค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย หมู่ที่ 4 ตำบลบางเตย
- 2) การศึกษา
 - ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ อบต. 4 แห่ง คือ
 - ศูนย์เด็กเล็กวัดบางปลานัก หมู่ที่ 10 มีจำนวนนักเรียน 42 คน
 - ศูนย์โรงเรียนวัดเกาะ หมู่ที่ 4 จำนวนนักเรียน 33 คน
 - ศูนย์โรงเรียนวัดแพรงนกเอี้ยง หมู่ที่ 5 จำนวนนักเรียน 10 คน

ศูนย์โรงเรียนบ้านแขวงกลั่น หมู่ที่ 7 จำนวนนักเรียน 12 คน

- โรงเรียนประถมศึกษาภายใต้ตำบลมี 4 แห่ง ได้แก่
 - โรงเรียนวัดเกาะ หมู่ที่ 4 จำนวนนักเรียน 227 คน
 - โรงเรียนวัดแพรกนกเอี้ยง หมู่ที่ 5 จำนวนนักเรียน 115 คน
 - โรงเรียนวัดบางปลาน้ำ หมู่ที่ 10 จำนวนนักเรียน 181 คน
 - โรงเรียนบ้านแขวงกลั่น หมู่ที่ 7 จำนวนนักเรียน 89 คน
- โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง คือ โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 4 หมู่ที่ 13
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน 1 แห่ง
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 1 แห่ง
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 13 แห่ง
- ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร 1 แห่ง

3) สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัด 3 แห่ง ได้แก่
 - วัดราษฎร์บำรุงวนาราม (วัดเกาะ) หมู่ที่ 4
 - วัดแพรกนกเอี้ยง หมู่ที่ 5
 - วัดบางปลาน้ำ หมู่ที่ 10

4) สาธารณสุข

- สถานีอนามัย 2 แห่ง ได้แก่
 - สถานีอนามัยตำบลบางเตย หมู่ที่ 4
 - สถานีอนามัยบ้านแขวงกลั่น หมู่ที่ 7
- อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100
- การกำจัดขยะมูลฝอย พื้นที่ตำบลบางเตยไม่มีแหล่งทิ้งขยะ เนื่องจากแต่ละครัวเรือนกำจัดกันเองโดยวิธีเผา ฟังกลบ และ อบต. ได้ดำเนินการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรกำจัดขยะถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล

5) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- ที่พักสายตรวจตำบล 1 แห่ง

6) การบรรเทาสาธารณภัย

- มีศูนย์รักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันภัยภายในตำบล หมู่ที่ 4

7) วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

- ประเพณีวันสงกรานต์ผู้สูงอายุ จัดเป็นประจำทุกปี โดยมีกิจกรรมทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ รดน้ำขอพรจากผู้สูงอายุ และการแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน

- ประเพณีทำบุญถวายเทียนพรรษาและเครื่องไทยทานให้กับวัดในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย ได้แก่ วัดราษฎร์บำรุงวนาราม (วัดเกาะ) วัดแพรกนกเอี้ยง วัดบางปลา นักเพื่อเป็นพุทธบูชา และแสงสว่างในการดำเนินชีวิต

8) กีฬา นันทนาการ

- มีการจัดการแข่งขันกีฬาดำบล “บางเตยคัพ” เป็นประจำปี เพื่อสร้างความสามัคคีของประชาชนในตำบลบางเตย

- ลานกีฬาอเนกประสงค์ บริเวณสนามกีฬาโรงเรียนวัดเกาะ โรงเรียนบ้านแขวงกลั่น โรงเรียนวัดบางปลา

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี

วิสัยทัศน์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

“ท้องถิ่นพัฒนา ชาวชุมชนเข้มแข็ง แหล่งผลิตอาหาร การศึกษาตลอดชีพ จุดประทีปคุณธรรม นำพาสิ่งแวดล้อม”

ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี

องค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย ได้นำข้อมูลด้านศักยภาพของตำบล ปัญหาความต้องการของประชาชน มาวิเคราะห์เพื่อหาข้อมูลเพื่อกำหนดแผนยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีความสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ
2. ด้านการจัดระเบียบชุมชน / สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย
3. ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
4. ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต การศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. ด้านการส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม การท่องเที่ยว และการขนส่ง
6. ด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

แนวทางการพัฒนา

- 1.1) ก่อสร้าง บำรุงรักษา ถนน สะพาน และระบบสาธารณูปโภค
- 1.2) ก่อสร้าง คูคลอง บำรุงรักษาแหล่งน้ำ
- 1.3) สนับสนุนการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

2.ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการจัดระเบียบชุมชน / สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย

แนวทางการพัฒนา

- 2.1)การจัดระเบียบชุมชนและสังคม
- 2.2)การรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
- 2.3)การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 2.4)การสนับสนุนการจัดระเบียบชุมชน/สังคม การรักษาความสงบเรียบร้อยและบรรเทาสาธารณภัย

3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

แนวทางการพัฒนา

- 3.1)ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 3.2)ส่งเสริมการบำบัดและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 3.3)การจัดระบบบำบัดน้ำเสียขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 3.4)สนับสนุนการพัฒนาด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนา

- 4.1)การส่งเสริมการดำเนินงาน โดยยึดหลักเศรษฐกิจแบบพอเพียงเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงบูรณาการ
- 4.2)งานสวัสดิการสังคม
- 4.3)การส่งเสริมกีฬาและนันทนาการ
- 4.4)การส่งเสริมการศึกษา
- 4.5)การส่งเสริมปละบำรุงรักษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4.6)สนับสนุนด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต การศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

5) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม การท่องเที่ยว และการขนส่ง

แนวทางการพัฒนา

- 5.1) การส่งเสริมและพัฒนาด้านการเกษตร
- 5.2) การส่งเสริมและพัฒนาด้านอุตสาหกรรม
- 5.3) การส่งเสริมอาชีพ
- 5.4) สนับสนุนการส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม การท่องเที่ยวและการขนส่ง

6) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

แนวทางการพัฒนา

- 6.1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
- 6.2) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 6.3) การปรับปรุงและพัฒนารายได้
- 6.4) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร
- 6.5) การพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริหารประชาชน
- 6.6) การก่อสร้าง / การปรับปรุงสถานที่ปฏิบัติงานและการบำรุงรักษา / จัดหาวัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้
- 6.7) การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารการจัดการองค์กร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาแบบมีส่วนร่วมซึ่งต้องใช้วิธีการดำเนินการแบบผสมผสานระหว่างวิธีการเชิงปริมาณและคุณภาพ

ขั้นตอนระยะที่ 1 การวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาสภาพการณ์และปัญหาวางแผนชุมชนในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้วิธีการทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

1. การศึกษาเอกสารแผนชุมชนและแผนพัฒนาตำบลในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 90 แห่ง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบพื้นที่ (Area Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนที่เหมาะสมกระจายตามอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

1. เมือง
2. บางปะกง
3. พนมสารคาม
4. สนามชัยเขต
5. บางน้ำเปรี้ยว
6. ราชสาส์น

ศึกษาข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ ประชาชน บุคลากรในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น บุคลากรฝ่ายปกครองระดับจังหวัด

2. เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพ ดังรายละเอียดตามนี้

1) เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน แบบสอบถามฉบับนี้ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกิจกรรมและแนวทางการพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการจัดทำกลุ่มสนทนา (Focus Group) 2 ครั้ง เพื่อความชัดเจนของข้อมูลที่ได้รับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและขอความร่วมมือกับบุคลากรในพื้นที่ เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1) วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม

4.2) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามตัวแปรพื้นที่และลักษณะของประชากร

ขั้นตอนระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการวางแผนชุมชน มีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยดังนี้

สำหรับการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 นั้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกชุมชนจำนวน 2 ชุมชนเพื่อดำเนินการให้มีการสร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนได้แก่

- 1) ตำบลบางเตย จังหวัดฉะเชิงเทรา
- 2) ตำบลคลองนครเนื่องเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนของการปฏิบัติการวางแผนชุมชนมีขั้นตอนในการปฏิบัติการวางแผนชุมชนในพื้นที่ของทั้งสองตำบลดังนี้

1. การจัดเวทีชาวบ้านเพื่อค้นหาข้อมูลแก่ชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเกิดความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการวางแผนการพัฒนา โดยกำหนดผู้เข้าร่วมการประชุมตามสัดส่วนดังนี้

- 1) ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 2 คน
- 2) ผู้นำหมู่บ้านละ 1 คน
- 3) ประชาชนหมู่บ้านละ 2 คน

2. การปฏิบัติการวางแผนชุมชน

ในการประชุมเชิงปฏิบัติการวางแผนชุมชนนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่เพื่อพบปะสร้างความคุ้นเคยกับประชาชนและผู้นำชุมชนในพื้นที่ก่อนดำเนินการจัดประชุม ในการดำเนินการนัดหมายผู้เข้าร่วมการประชุมนั้นผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ให้องค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่งทำการนัดหมายผู้เข้าร่วมการประชุมและใช้สถานที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการประชุมโดยมีผู้เข้าร่วมการประชุมตามสัดส่วนดังนี้

- 1) ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 2 คน
- 2) ผู้นำหมู่บ้านละ 1 คน
- 3) ประชาชนหมู่บ้านละ 2 คน

สำหรับกรอบการดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการวางแผนชุมชนนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามที่ใช้ในการประชุมเพื่อให้เกิดการระดมสมองเพื่อการวางแผนตามประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน
- 2) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาชุมชน
- 3) การกำหนดแนวทางและวิธีการพัฒนาชุมชน
- 4) การเสนอกิจกรรมและโครงการพัฒนาชุมชน

ในระหว่างการดำเนินการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการในลักษณะของการพูดคุยเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนการพัฒนาชุมชน

3. การวิเคราะห์ความสอดคล้องเชิงบูรณาการระหว่างแผนชุมชนกับการเชื่อมโยงกับแผนพื้นที่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

- 1) นำเสนอรายละเอียดของการวิเคราะห์แผนพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรา
- 2) การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างกับแผนพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้เพื่อบรรยายสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนชุมชน เพื่อให้เห็นรายละเอียดของการมีส่วนร่วมทางด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน และด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นการนำเสนอผลการวิจัยในขั้นตอนการปฏิบัติการวางแผนชุมชนในพื้นที่ รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 สภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชน ของประชาชนในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

2.1 สภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของประชาชน

2.2 การเปรียบเทียบสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของประชาชนจำแนกตามตัวแปรลักษณะของประชาชน

2.3 การศึกษาบริบทของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานในท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ส่วนที่ 3 ผลการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติการวางแผนชุมชน

3.1 ลักษณะของแผนพัฒนาพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

3.2 การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างกรอบแผนชุมชนจากการทดลองปฏิบัติการทำแผนชุมชนกับพัฒนาพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

3.3 ปัจจัยที่เอื้อต่อการวางแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

X หมายถึง ค่าเฉลี่ย

SD. หมายถึง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N หมายถึง จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

SS หมายถึง Sum of Squares

MS หมายถึง Mean Square

df หมายถึง องศาอิสระ

F หมายถึง ค่าสถิติทดสอบ F

t หมายถึง ค่าสถิติทดสอบ t

p. หมายถึง ค่าความน่าจะเป็นในการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	807	50.00
หญิง	808	50.00
ไม่ตอบ	15	0.90
2. การศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	620	38.00
มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	594	36.40
ไม่ตอบ	416	25.50
3. อาชีพ		
เกษตรกร	518	31.8
รับจ้างทั่วไป	631	38.7
ไม่ตอบ	481	29.5
4. กลุ่มอายุ		
วัยเรียน (ต่ำกว่า 26 ปี)	192	11.8
วัยทำงานช่วงต้น (26- 45 ปี)	1041	63.9
วัยทำงานช่วงปลาย (46-60 ปี)	337	20.7
วัยสูงอายุ (มากกว่า 60 ปี)	60	3.7
ไม่ตอบ	0	0

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 3 แสดงว่ามีประชาชนผู้ให้ข้อมูล เป็นเพศชาย และหญิงในสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 50 การศึกษาสูงสุดของประชาชนที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 38 และจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 36.40

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 38.70 และอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 31.80 โดยส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานช่วงต้น ร้อยละ 63.90 รองลงมาคือ วัยทำงานช่วงปลาย ร้อยละ 20.70

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

รายการ	\bar{X}	SD.
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	4.37	1.59
จำนวนครั้งที่เข้าร่วมการประชุมในรอบ 3 เดือน	1.76	1.09
จำนวนกิจกรรมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมในรอบ 3 เดือน	1.61	1.26

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 4 พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วประชาชนผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว เท่ากับ 4.37 ได้เข้าร่วมในการประชุมที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จัดขึ้นในรอบ 3 เดือน เฉลี่ย 1.76 ครั้ง และร่วมกิจกรรมที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดขึ้นในรอบ 3 เดือนเฉลี่ยเท่ากับ 1.61 ครั้ง

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของกิจกรรมหรือโครงการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ติดตามความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ในรอบปีที่ผ่านมา

กิจกรรม/โครงการ	จำนวน	ร้อยละ
1. โครงการSML	7	3.5
2. การแก้ปัญหาหมู่บ้าน	1	0.5
3. การช่วยเหลือโรงเรียนเขาหิน	1	0.5
4. การประชาสัมพันธ์/เสียงตามสาย	18	9
5. การฝึกอบรมเศรษฐกิจพอเพียง	1	0.5
6. การพัฒนาชุมชนพัฒนาถนนและสิ่งแวดลอม	7	3.5
7. ขุดลอก สระน้ำประปาขุดลอกคลอง	5	2.5
8. การปลูกป่า	3	1.5
9. โครงการครอบครัวเป็นสุข	1	0.5
10. งานวันเด็ก	1	0.5
11. พิจารณางบประมาณ	1	0.5
12. จัดกิจกรรมพัฒนาสุขภาพจิตครอบครัว	1	0.5
13. ฉีดวัคซีนสัตว์เลี้ยง	3	1.5
14. ดูนานต่างจังหวัด	1	0.5
15. ตรวจสุขภาพ	1	0.5
16. จัดตั้งกลุ่ม กลุ่มแม่บ้าน จัดอบรมกลุ่มแม่บ้าน	24	12
17. ตั้งชมรมผู้สูงอายุดูแลผู้พิการ	3	1.5
18. ทำถนน	12	6

ตาราง 5 (ต่อ)

กิจกรรม/โครงการ	จำนวน	ร้อยละ
19. ทำบุญปีใหม่มลยกระทง	6	3
20. ทำแผนชุมชนแผนแม่บทชุมชนตำบล	6	3
21. ประชาคมหมู่บ้าน	9	4.5
22. ประชุม อสม.	1	0.5
23. ประปา น้ำบาดาล/แจกน้ำ	32	16
24. ฝึกอาชีพ	7	3.5
25. ไฟฟ้า	1	0.5
26. อบรบ/รณรงค์ต่อต้านยาเสพติด	2	1
27. การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า รณรงค์ ป้องกันไข้เลือดออก	29	14.5
28. ส่งเสริมการเกษตร	1	0.5
29. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.)	1	0.5
30. ออกกำลังกาย/แอโรบิค	13	6.5
31. มีส่วนร่วมทุกกิจกรรม	1	0.5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 5 พบว่าการจัดทำระบบประปา น้ำบาดาล หรือการแจกน้ำ เป็นกิจกรรมหรือโครงการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประชาชนในพื้นที่เห็นว่าดี มีประโยชน์ต่อประชาชนและประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด (ร้อยละ 16.00) รองลงมาได้แก่ การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า รณรงค์ป้องกันไข้เลือดออก(ร้อยละ 14.50) และจัดตั้งกลุ่ม กลุ่มแม่บ้าน จัดอบรมกลุ่มแม่บ้าน (ร้อยละ 12.00)

ส่วนที่ 2 สภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชน ของประชาชนในพื้นที่ จังหวัดฉะเชิงเทรา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของประชาชนในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยทำการสุ่มตัวอย่างจากอำเภอภายในจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 6 อำเภอได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบางปะกง อำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต อำเภอ บางน้ำเปรี้ยวและอำเภอรสาธิน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

2.1 สภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของประชาชน

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา

รายการ	\bar{X}	SD.	ระดับ
1. ประชาชนในชุมชนมีความรู้จักและคุ้นเคยกันดี	3.67	0.82	มาก
2. มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมภายในชุมชนอยู่บ่อยๆ	3.24	0.83	ปานกลาง
3. ประชาชนมีการรวมกลุ่มอย่างหลากหลาย	2.93	0.92	ปานกลาง
4. ผู้บริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นที่รู้จัก ของประชาชนทุกคนในชุมชน	3.32	0.94	ปานกลาง
5. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสถานที่ติดประกาศ ข่าวสารการดำเนินงานให้ประชาชนในชุมชน	3.30	0.94	ปานกลาง
6. ประชาชนในชุมชนมีความสะดวกในการรับรู้ข่าวสาร การดำเนินงานพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	3.24	0.92	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 6 แสดงว่าสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทราส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง โดยรายการที่อยู่ในระดับ มากคือ ประชาชนในชุมชนมีความรู้จักและคุ้นเคยกันดี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นที่รู้จักของประชาชนทุกคนในชุมชน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32) และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสถานที่ติดประกาศข่าวสารการดำเนินงานให้ประชาชนในชุมชน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการวางแผนชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา

รายการ	\bar{X}	SD.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ประชาชนในชุมชนรู้รายละเอียดเกี่ยวกับแผนพัฒนาตำบลที่มีอยู่ในปัจจุบัน	3.19	0.87	ปานกลาง
2. ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาชุมชน	3.08	0.89	ปานกลาง
3. ประชาชนให้สนใจติดตามการดำเนินการวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	3.28	0.85	ปานกลาง
4. ประชาชนเป็นผู้มีส่วนตัดสินใจที่จะให้มีการวางแผนชุมชน	3.15	0.95	ปานกลาง
5. ประชาชนมีความพร้อมและมีเวลาเข้าร่วมในการวางแผน	3.19	0.93	ปานกลาง
6. ประชาชนมีความสนใจเกี่ยวกับการกำหนดอนาคตของชุมชนตนเอง	3.32	1.00	ปานกลาง
7. ประชาชนในชุมชนรู้และสนใจสถานการณ์ปัญหาต่างๆของชุมชน	3.33	0.89	ปานกลาง
8. ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาปัจจุบันที่มีในชุมชน	3.41	0.79	ปานกลาง
9. เมื่อมีโครงการพัฒนาในชุมชนของ ทำให้มีทั้งผู้ที่ได้ประโยชน์และเสียผลประโยชน์	3.36	0.97	ปานกลาง
10. ประชาชนในชุมชนได้ร่วมในการพูดคุยปัญหาเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการพัฒนาในชุมชน	3.19	0.92	ปานกลาง
11. ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาชุมชน	3.17	0.96	ปานกลาง
12. ความต้องการพัฒนาด้านต่างๆในชุมชนมาจากความคิดเห็นร่วมกันของคนในชุมชน	3.24	0.99	ปานกลาง
13. ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการค้นหาวิธีการแก้ปัญหาในชุมชน	3.28	0.94	ปานกลาง
14. ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาชุมชน	3.33	0.95	ปานกลาง
15. ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้งบประมาณและทรัพยากรการพัฒนาของชุมชน	3.17	1.04	ปานกลาง

ตาราง 7 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	SD.	ระดับการมีส่วนร่วม
16. ประชาชนมักสนใจและต้องการทราบว่างบประมาณและทรัพยากรการพัฒนาของชุมชนเพียงพอหรือไม่	3.50	0.95	ปานกลาง
17. ประชาชนในชุมชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาในตำบล	3.45	0.81	ปานกลาง
18. ประชาชนในชุมชนมีเวลาเข้าร่วมการกิจกรรมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	3.12	0.83	ปานกลาง
19. ประชาชนในชุมชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตำบล	3.38	0.84	ปานกลาง
20. งบประมาณพัฒนาของตำบลไม่ควรให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการบริหารเองทั้งหมด	3.57	1.04	มาก
21. การพัฒนาตำบลเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่ใช่เฉพาะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	3.77	1.00	มาก
22. การวางแผนเป็นไม่ใช่หน้าที่ของนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและบุคลากรในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น แต่เพียงฝ่ายเดียว	3.47	1.06	ปานกลาง
23. ตัวท่านเองมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาในชุมชนของท่านเอง	3.02	1.02	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 7 แสดงว่าการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การพัฒนาตำบลเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่ใช่เฉพาะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77) รองลงมาคือ งบประมาณพัฒนาของตำบลไม่ควรให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการบริหารเองทั้งหมด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57) และประชาชนมักสนใจและต้องการทราบว่างบประมาณและทรัพยากรการพัฒนาของชุมชนเพียงพอหรือไม่ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดฉะเชิงเทรา

รายการ	\bar{X}	SD.	ระดับ
1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประชาสัมพันธ์กำหนดการดำเนินการวางแผนชุมชน	3.28	1.03	ปานกลาง
2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการขั้นตอนการวางแผน	3.22	1.04	ปานกลาง
3. ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะใช้ในการวางแผน	3.24	1.04	ปานกลาง
4. วิสัยทัศน์ของชุมชนได้มาจากการแสดงความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในชุมชน	3.32	0.90	ปานกลาง
5. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณและทรัพยากรการพัฒนาของชุมชนที่ได้รับจากแหล่งต่าง ๆสู่ประชาชนโดยตรง	3.21	1.08	ปานกลาง
6. ประชาชนมีโอกาสติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผน	3.31	1.01	ปานกลาง
7. มีกระบวนการให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	3.35	1.02	ปานกลาง
8. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องต่าง ๆอยู่เป็นประจำ	3.23	1.11	ปานกลาง
9. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเชิญประชาชนในตำบลเข้าร่วมการประชุมอยู่เสมอ	3.14	0.92	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 8 แสดงว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง โดยรายการที่แสดงถึงการเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดคือ มีกระบวนการให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35) วิสัยทัศน์ของชุมชนได้มาจากการแสดงความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในชุมชน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32)และประชาชนมีโอกาสติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมด้านต่างๆ

ด้าน	\bar{X}	SD.	ระดับ
ด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.28	0.59	ปานกลาง
ด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน	3.30	0.55	ปานกลาง
ด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	3.26	0.81	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวม	3.28	0.57	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 9 แสดงว่า องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45) รองลงมาคือ ด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33)

2.2 การเปรียบเทียบสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของประชาชนจำแนกตามตัวแปรพื้นที่และลักษณะทางประชากร

2.2.1 การเปรียบเทียบสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของประชาชนจำแนกตามอำเภอ

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและระดับการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามอำเภอ

อำเภอ	\bar{X}	SD.	ระดับ
1. เมือง	3.14	0.51	ปานกลาง
2. บางปะกง	3.14	0.64	ปานกลาง
3. พนมสารคาม	3.45	0.72	ปานกลาง
4. สนาบชัยเขต	3.42	0.64	ปานกลาง
5. บางน้ำเปรี้ยว	3.49	0.45	ปานกลาง
6. ราชสาส์น	3.15	0.55	ปานกลาง
7. รวม	3.28	0.59	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 10 แสดงว่า ประชาชนอำเภอสนามชัยเขตมีสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนสูงที่สุดโดยจัดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49) ส่วนอำเภอที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาได้แก่ อำเภอพนมสารคาม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45) และอำเภอสนามชัยเขต (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42)

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนระหว่างอำเภอในเขตจังหวัดฉะเชิงเทราด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p.
ระหว่างกลุ่ม	41.98539	5	8.397079	26.44037	0.00
ภายในกลุ่ม	495.4334	1560	0.317586		
รวม	537.4188	1565			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 11 พบว่าค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทของชุมชนในแต่ละอำเภอมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบผลต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยวิธีการ LSD

อำเภอ	เมือง	บางปะกง	พนมสารคาม	สนามชัยเขต	บางน้ำเปรี้ยว
บางปะกง	0.00	-	-	-	-
พนมสารคาม	-0.31*	-0.31*	-	-	-
สนามชัยเขต	-0.28*	-0.28*	0.02	-	-
บางน้ำเปรี้ยว	-0.35*	-0.35*	-0.05	-0.07	-
ราชสาส์น	-0.01	-0.01	0.30*	0.27*	0.34*

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 12 พบว่าค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนระหว่างอำเภอเมือง แตกต่างจากอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนระหว่างอำเภอบางปะกง แตกต่างจากอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ระหว่างอำเภอพนมสารคาม แตกต่างจากอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ระหว่างอำเภอสนามชัยเขต แตกต่างจากอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ระหว่างอำเภอบางน้ำเปรี้ยว แตกต่างจากอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและระดับการมีส่วนร่วมด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนจำแนกตามอำเภอ

อำเภอ	\bar{X}	SD.	ระดับ
1. เมือง	3.16	0.39	ปานกลาง
2. บางปะกง	2.93	0.53	ปานกลาง
3. พนมสารคาม	3.45	0.55	ปานกลาง
4. สนามชัยเขต	3.43	0.51	ปานกลาง
5. บางน้ำเปรี้ยว	3.71	0.49	มาก
6. ราชสาส์น	3.25	0.34	ปานกลาง
7. รวม	3.30	0.55	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 13 แสดงว่า ประชาชนอำเภอบางน้ำเปรี้ยวมีสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน สูงที่สุดโดยจัดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71) ส่วนอำเภอที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ได้แก่ อำเภอพนมสารคาม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45) และอำเภอสนามชัยเขต (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43)

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนระหว่างอำเภอในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p.
ระหว่างกลุ่ม	121.5581	5	24.31161	108.6643	0.00
ภายในกลุ่ม	333.3597	1490	0.223731		
รวม	454.9177	1495			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 14 พบว่าค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนในแต่ละอำเภอมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบผลต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนด้วยวิธีการ LSD

อำเภอ	เมือง	บางปะกง	พนมสารคาม	สนามชัยเขต	บางน้ำเปรี้ยว
บางปะกง	0.22*				
พนมสารคาม	-0.30*	-0.52*			
สนามชัยเขต	-0.27*	-0.49*	0.03		
บางน้ำเปรี้ยว	-0.55*	-0.77*	-0.25*	-0.28*	
ราชสาส์น	-0.10	-0.32*	0.20*	0.17*	0.46*

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 15 พบว่าค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนระหว่างอำเภอเมือง แตกต่างจากอำเภอบางปะกง อำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนระหว่างอำเภอบางปะกง แตกต่างจากอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต อำเภอบางน้ำเปรี้ยว และอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนระหว่างอำเภอพนมสารคาม แตกต่างจากอำเภอบางน้ำเปรี้ยว และอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนระหว่างอำเภอสนามชัยเขต แตกต่างจากอำเภอบางน้ำเปรี้ยว และอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนระหว่างอำเภอบางน้ำเปรี้ยว แตกต่างจากอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและระดับการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกตามอำเภอ

อำเภอ	\bar{X}	SD.	ระดับ
1. เมือง	3.10	0.68	ปานกลาง
2. บางปะกง	2.70	0.81	ปานกลาง
3. พนมสารคาม	3.47	0.71	ปานกลาง
4. สนาบชัยเขต	3.22	0.76	ปานกลาง
5. บางน้ำเปรี้ยว	3.85	0.66	มาก
6. ราชสาส์น	3.30	0.43	ปานกลาง
7. รวม	3.26	0.81	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 16 แสดงว่า ประชาชนอำเภอบางน้ำเปรี้ยวมีสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนสูงสุดโดยจัดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85) ส่วนอำเภอที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาได้แก่ อำเภอพนมสารคาม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47) และราชสาส์น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30)

ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างอำเภอในเขตจังหวัดฉะเชิงเทราด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p.
ระหว่างกลุ่ม	267.3538	5	53.47076	108.1524	0.00
ภายในกลุ่ม	769.2895	1556	0.494402		
รวม	1036.643	1561			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 17 พบว่าค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละอำเภอมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบผลต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยวิธีการ LSD

อำเภอ	เมือง	บางปะกง	พนมสารคาม	สนมชัยเขต	บางน้ำเปรี้ยว
บางปะกง	0.41*	-	-	-	-
พนมสารคาม	-0.37*	-0.77*	-	-	-
สนมชัยเขต	-0.11	-0.52*	0.25*	-	-
บางน้ำเปรี้ยว	-0.75*	-1.15*	-0.38*	-0.63*	-
ราชสาส์น	-0.20*	-0.60*	0.17	-0.08	0.55*

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 18 พบว่า ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนระหว่างอำเภอเมือง แตกต่างจากอำเภอบางปะกง อำเภอพนมสารคาม อำเภอบางน้ำเปรี้ยว และอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทของชุมชนระหว่างอำเภอบางปะกง แตกต่างจากอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนมชัยเขต อำเภอบางน้ำเปรี้ยว และอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนระหว่างอำเภอพนมสารคาม แตกต่างจากอำเภอสนมชัยเขต และอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนระหว่างอำเภอสนมชัยเขต แตกต่างจากอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนระหว่างอำเภอบางน้ำเปรี้ยว แตกต่างจากอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ยและระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมจำแนกตามอำเภอ

อำเภอ	\bar{X}	SD.	ระดับ
1. เมือง	3.13	0.42	ปานกลาง
2. บางปะกง	2.90	0.56	ปานกลาง
3. พนมสารคาม	3.44	0.58	มาก
4. สนามชัยเขต	3.37	0.54	ปานกลาง
5. บางน้ำเปรี้ยว	3.72	0.48	มาก
6. ราชสาส์น	3.24	0.35	ปานกลาง
7. รวม	3.28	0.57	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 19 แสดงว่า ประชาชนอำเภอบางน้ำเปรี้ยวมีสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมโดยรวมสูงที่สุดโดยจัดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72) ส่วนอำเภอที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาได้แก่ อำเภอพนมสารคาม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44) และ ราชสาส์น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37)

ตาราง 20 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมระหว่างอำเภอในเขตจังหวัดฉะเชิงเทราด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p.
ระหว่างกลุ่ม	133.6294	5	26.72588	111.5417	.00
ภายในกลุ่ม	348.1451	1453	0.239604		
รวม	481.7745	1458			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 20 พบว่าค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมในแต่ละอำเภอมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 21 ผลการเปรียบเทียบผลต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมด้วยวิธีการ LSD

อำเภอ	เมือง	บางปะกง	พนมสารคาม	สนมชัยเขต	บางน้ำเปรี้ยว
บางปะกง	0.23*	-	-	-	-
พนมสารคาม	-0.31*	-0.54*	-	-	-
สนมชัยเขต	-0.24*	-0.47*	0.07	-	-
บางน้ำเปรี้ยว	-0.59*	-0.82*	-0.29*	-0.35*	-
ราชสาส์น	-0.11*	-0.34*	0.20*	0.13	0.48*

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 21 พบว่าค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมระหว่างอำเภอเมือง แตกต่างจากอำเภอบางปะกง อำเภอพนมสารคาม อำเภอสนมชัยเขต และอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมระหว่างอำเภอบางปะกง แตกต่างจากอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนมชัยเขต อำเภอบางน้ำเปรี้ยว และอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมระหว่างอำเภอพนมสารคาม แตกต่างจากอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมระหว่างอำเภอสนมชัยเขต แตกต่างจากอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมระหว่างอำเภอบางน้ำเปรี้ยว แตกต่างจากอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.2 การเปรียบเทียบสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของ
ประชาชนจำแนกตามเพศของประชาชน

**ตาราง 22 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมขององค์ประกอบการ
มีส่วนร่วมด้านต่าง ๆ ระหว่างเพศชายและหญิง**

องค์ประกอบ	เพศ	n	\bar{X}	SD.	df	t	p.
ด้านสภาพการณ์และบริบทที่ เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน	ชาย	535	3.30	0.60	1549.00	1.47	0.143
	หญิง	532	3.26	0.57			
ด้านการตระหนักและมีส่วนร่วม ของประชาชนในการวางแผน ชุมชน	ชาย	480	3.33	0.57	1481.00	1.99	0.047
	หญิง	487	3.27	0.54			
ด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการวางแผนของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	ชาย	777	3.29	0.82	1545.00	1.55	0.121
	หญิง	771	3.22	0.80			
การมีส่วนร่วมในการวางแผน ชุมชนโดยรวม	ชาย	391	3.31	0.59	1444.00	2.00	0.046
	หญิง	388	3.25	0.56			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 22 พบว่าค่าเฉลี่ยสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วม
ด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน และการมีส่วนร่วมในการ
วางแผนชุมชนโดยรวมระหว่างประชาชนเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05

2.2.3 การเปรียบเทียบสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของประชาชนจำแนกตามระดับการศึกษาของประชาชน

ตาราง 23 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมด้านต่าง ๆ ระหว่างประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น

องค์ประกอบ	ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	SD.	df	t	p.
ด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน	ประถมศึกษา	412	3.35	0.63	1159.30	2.23	0.03
	ม.ต้น/ปวช.	406	3.27	0.57			
ด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน	ประถมศึกษา	347	3.31	0.58	1107.00	-0.90	0.37
	ม.ต้น/ปวช.	403	3.34	0.57			
ด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	ประถมศึกษา	590	3.28	0.80	1164.00	-0.59	0.56
	ม.ต้น/ปวช.	576	3.31	0.85			
การมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวม	ประถมศึกษา	289	3.30	0.60	1085.00	-0.74	0.46
	ม.ต้น/ปวช.	321	3.33	0.60			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 23 พบว่าค่าเฉลี่ยสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ระหว่างประชาชนที่มีการศึกษาประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.4 การเปรียบเทียบสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของประชาชนจำแนกตามอาชีพ

ตาราง 24 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมด้านต่าง ๆ ระหว่างประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร และรับจ้างทั่วไป

องค์ประกอบ	อาชีพ	n	\bar{X}	SD.	df	t	p.
ด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน	เกษตรกร	347	3.39	0.59	1105.00	5.58	0.00
	รับจ้าง	413	3.20	0.58			
ด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน	เกษตรกร	312	3.41	0.53	1046.00	6.58	0.00
	รับจ้าง	377	3.19	0.54			
ด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	เกษตรกร	496	3.41	0.76	1101.00	6.00	0.00
	รับจ้าง	607	3.11	0.84			
การมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวม	เกษตรกร	248	3.40	0.55	1024.00	6.86	0.00
	รับจ้าง	301	3.16	0.57			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 24 พบว่าค่าเฉลี่ยสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมทุกๆ ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน ด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวม ระหว่างประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร และรับจ้างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.5 การเปรียบเทียบสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของประชาชนจำแนกตามกลุ่มอายุ

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ยและระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมจำแนกตามอำเภอ

องค์ประกอบ	กลุ่มอายุ	n	\bar{X}	SD.	ระดับ
ด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน	ต่ำกว่า 26 ปี	185	3.14	0.57	ปานกลาง
	26-45 ปี	1003	3.26	0.57	ปานกลาง
	45-60 ปี	323	3.37	0.63	ปานกลาง
	มากกว่า 60 ปี	55	3.53	0.60	มาก
ด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน	ต่ำกว่า 26 ปี	181	3.23	0.54	ปานกลาง
	26-45 ปี	960	3.31	0.55	ปานกลาง
	45-60 ปี	302	3.32	0.57	ปานกลาง
	มากกว่า 60 ปี	53	3.31	0.49	ปานกลาง
ด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ต่ำกว่า 26 ปี	186	3.16	0.80	ปานกลาง
	26-45 ปี	999	3.27	0.83	ปานกลาง
	45-60 ปี	322	3.27	0.80	ปานกลาง
	มากกว่า 60 ปี	55	3.28	0.79	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวม	ต่ำกว่า 26 ปี	175	3.20	0.54	ปานกลาง
	26-45 ปี	934	3.29	0.58	ปานกลาง
	45-60 ปี	298	3.31	0.59	ปานกลาง
	มากกว่า 60 ปี	52	3.33	0.53	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 25 พบว่าค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในประชาชนกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปีมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53) รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 45-60 ปี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37)

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนในประชาชนกลุ่มอายุ 45-60 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32) รองลงมาได้แก่ กลุ่มอายุ 26-45 ปี และมากกว่า 60 ปี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31)

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในประชาชนกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปีมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28) รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 26-45 ปี และ 45-60 ปี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27)

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมในประชาชนกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปีมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33) รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 45-60 ปี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31)

ตาราง 26 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมระหว่างกลุ่มอายุของประชาชนด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

องค์ประกอบ	แหล่งความแปรปรวน					
		SS	df	MS	F	p.
ด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	9.80	3	3.27	9.67	0.00
	ภายในกลุ่ม	527.62	1562	0.34		
	รวม	537.42	1565			
ด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	1.15	3	0.38	1.26	0.29
	ภายในกลุ่ม	453.77	1492	0.30		
	รวม	454.92	1495			
ด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	2.07	3	0.69	1.04	0.37
	ภายในกลุ่ม	1034.58	1558	0.66		
	รวม	1036.64	1561			
การมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.50	3	0.50	1.51	0.21
	ภายในกลุ่ม	480.28	1455	0.33		
	รวม	481.77	1458			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 26 พบว่าค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนระหว่างแต่ละกลุ่มอายุมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 27 ผลการเปรียบเทียบผลต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยวิธีการ LSD

กลุ่มอายุ	ต่ำกว่า 26 ปี	26-45 ปี	45-60 ปี	มากกว่า 60 ปี
26-45 ปี	-0.12*	-	-	-
45-60 ปี	-0.23*	-0.10*	-	-
มากกว่า 60 ปี	-0.39*	-0.27*	-0.17*	-

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 27 พบว่าค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนระหว่างทุกกลุ่มอายุมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 การศึกษาบริบทของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานในท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดฉะเชิงเทรา

การกระจายอำนาจการปกครองในปัจจุบัน มีจุดเริ่มต้นและจุดเน้นสำคัญอยู่ที่การบริหารจัดการในระดับท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรที่เราคาดหวังว่าจะสามารถนำพาท้องถิ่นหรือชุมชนของตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถดำเนินการพัฒนาได้อย่างสอดคล้อง ตรงตามความต้องการหรือสภาพปัญหาที่แท้จริงของท้องถิ่น ในทางอุดมคติ องค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นความหวังใหม่ที่จะเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงสมาชิกทุกคนในท้องถิ่นให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป เมื่อองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างเต็มที่แล้ว จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ในปัจจุบันนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งได้ดำเนินการพัฒนาโดยอาศัยความร่วมมือของประชาชนทุกหมู่เหล่าในพื้นที่มากน้อยเพียงใด

จากประเด็นของคำถามดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาในเบื้องต้นเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราด้วยวิธีการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีกลุ่มเป้าหมายสำคัญคือ บุคลากร

ในองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ผลการจัดทำการสนทนาแบบกลุ่ม ทำให้ได้ข้อสรุปเบื้องต้นที่สะท้อนภาพของการมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

1. สภาพความก้ำกึ่งระหว่างความทันสมัยและความล้าหลังของชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา

จากการจัดทำการสนทนากลุ่มทำให้สรุปเป็นสภาพทั่วไปของชุมชนได้ว่า ชุมชนส่วนใหญ่ในจังหวัดฉะเชิงเทรานั้น มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ในจังหวัดฉะเชิงเทรามีสถานประกอบการ หรือโรงงานอุตสาหกรรมกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ นับเป็นความทันสมัยที่เข้ามาและก่อให้เกิดการปรับค่านิยมของการประกอบอาชีพจากเกษตรกรรมไปสู่การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นอาชีพหลัก โรงงานอุตสาหกรรมทำให้เกิดความหวังทั้งต่อประชาชนในชุมชนและความหวังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประชาชนมีความหวังว่าโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้คือแหล่งงาน แหล่งรายได้ที่สามารถทำให้พวกเขามีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถรองรับกับความต้องการการมีงานทำได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความหวังที่จะมีรายได้จากโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านั้นอย่างเต็มที่ เพื่อให้มีงบประมาณมาบริหารจัดการในท้องถิ่นได้อย่างเพียงพอ

บริบทของชุมชนดังกล่าวทำให้การประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

1) ประชาชนมีเวลารว่างไม่ตรงกับกิจกรรมการพัฒนาหรือกิจกรรมการขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งไม่สามารถสร้างกลุ่มการคิดร่วมกันในการพัฒนาชุมชน จึงมักทำให้เกิดทัศนคติที่ว่า “อบต.ก็คิดกันไปแล้วกันว่าจะพัฒนาอะไร”

ลักษณะดังกล่าวทำให้ขาดการวางแผนชุมชนที่ดีซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในชุมชน

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่พยายามพัฒนาช่องทางในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาอย่างทั่วถึง เนื่องจากประชาชนก็ไม่ให้ความสนใจ ไม่มีเวลามาแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ การพัฒนาที่เกิดขึ้นตามความคิดจากบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองหรือผู้นำชุมชนบางคนจึงเป็นความคิดหลักที่นำไปสู่การพัฒนา

3) ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและการพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่มักเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ประกอบอาชีพทางด้านการเกษตรในพื้นที่ ส่วนประชาชนในวัยหนุ่มสาวและวัยทำงานมักนิยมออกไปประกอบอาชีพภายนอกชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

2. ทศนคติของฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ความเห็นว่าชาวบ้านมักไม่มาร่วมการประชุมที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้น แต่ถ้ามีการให้ผลประโยชน์บางอย่างก็มักจะมาประชุมกัน โดยกล่าวถึงชาวบ้านในพื้นที่ว่า “เชิญประชุมน่าจะมีเบี้ยเลี้ยงบ้าง” “ถ้ามีผลประโยชน์ถึงจะมาประชุม” คำกล่าวเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีทัศนะว่า ชาวบ้านเป็นกลุ่มที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เมื่อมีการประชุมหรือต้องการความร่วมมือใดๆที่ชาวบ้านพิจารณาแล้วว่าตนเองไม่ได้รับประโยชน์โดยตรง ชาวบ้านก็ไม่ให้ความร่วมมือ โดยชาวบ้านจะให้ความสำคัญกับการทำมาหากินหรือการประกอบอาชีพของตนเองมากกว่า

ส่วนที่ 3 ผลการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติการวางแผนชุมชน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างความคุ้นเคยกับพื้นที่โดยการลงไปพบปะกับชาวบ้านในพื้นที่หลายครั้ง โดยชุมชนทั้งสองแห่งที่กำหนดให้เป็นพื้นที่ดำเนินการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองจัดดำเนินการวางแผนชุมชนเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และแนวทางการพัฒนาตามแนวคิดของประชาชน ผลการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการทำให้ได้กรอบแนวทางการพัฒนาในลักษณะของแผนชุมชนที่มาจากความคิดของประชาชนเป็นหลัก ภายหลังผู้วิจัยได้จัดทำผลสรุปในเชิงเปรียบเทียบองค์ประกอบของแผนพัฒนาชุมชนระหว่างจังหวัด และแผนชุมชนจากการปฏิบัติการวางแผนโดยประชาชน โดยในบางองค์ประกอบได้นำกรอบการพัฒนาของแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลมาเปรียบเทียบกับเพื่อให้เห็นความเชื่อมโยง

ภาพที่ 1 กิจกรรมการคิดในการวางแผนชุมชนตำบลบางเตย

3.1 ลักษณะของแผนพัฒนาพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรานั้น ลักษณะของแผนเป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะ 4 ปี ในช่วงปีพ.ศ. 2548-2551 ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์และกลยุทธ์การพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรา

**ตาราง 28 ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์และกลยุทธ์การพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทราปีพ.ศ.
2548-2551**

ยุทธศาสตร์จังหวัด	เป้าประสงค์	กลยุทธ์การพัฒนา
1. วางผังเมืองและพัฒนาระบบ Logistics รองรับการค้าขยายตัวของเมืองหลวง และสนามบินสุวรรณภูมิอย่างมีศักยภาพ	1. เพื่อให้เมืองเติบโตอย่างมีดุลยภาพทั้งโครงสร้างพื้นฐาน และคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยในชีวิตในทรัพย์สิน	1.1 พัฒนาการวางระบบผังเมืองโครงสร้างพื้นฐานและเส้นทางคมนาคม 1.2 พัฒนาคุณภาพชีวิตและความปลอดภัย ในชีวิตในทรัพย์สิน 1.3 พัฒนาทุนทางสังคม
2. ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม	2. เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว	2.1 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 2.2 การบริหารจัดการตลาดการท่องเที่ยว
3. เพิ่มประสิทธิภาพการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3. เพื่อฟื้นฟูลุ่มน้ำบางปะกง	3.1 การวางระบบและบริหารจัดการลุ่มน้ำ บางปะกง 3.2 การเพิ่มพื้นที่ป่าไม้
4. ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรและเกษตรอุตสาหกรรมปลอดภัยจากสารพิษและอุตสาหกรรมสู่ตลาดโลก	4. เพื่อเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปปลอดภัยจากสารพิษ และอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน	4.1 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ 4.2 พัฒนาสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูป ให้ได้มาตรฐาน 4.3 สนับสนุนเกษตรปลอดภัยสู่ตลาดโลก

จากข้อมูลตามตาราง 28 การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดฉะเชิงเทราในช่วงปี พ.ศ. 2548-2551 มีความครอบคลุมประเด็นต่างๆเกี่ยวกับการพัฒนา ทั้งการพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งของพื้นที่เอง และการพัฒนาในเชิงรุก สิ่งที่เป็นประเด็นการเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดเจนของแผนพัฒนาจังหวัดคือ การมียุทธศาสตร์ที่รองรับการเปิดใช้สนามบินสุวรรณภูมิ ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้ชิดกับสนามบินสุวรรณภูมิ

ภาพที่ 2 กิจกรรมการปฏิบัติการจัดทำแผนชุมชนบางเตย

3.2 การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างกรอบแผนชุมชนจากการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนชุมชนกับพัฒนาพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตาราง 29 เปรียบเทียบวิสัยทัศน์การพัฒนาระหว่างจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และกรอบแผนชุมชนจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ระดับ	วิสัยทัศน์
จังหวัด	เป็นเมืองน่าอยู่คู่เมืองหลวง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรม ศูนย์กลางการเกษตรปลอดภัยจากสารพิษ และแหล่งผลิตอุตสาหกรรมสู่ตลาดโลก
วิสัยทัศน์องค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย	ท้องถิ่นพัฒนา ชาวชุมชนเข้มแข็ง แหล่งผลิตอาหาร การศึกษาตลอดชีพ จุดประทีปคุณธรรม นำพาสิ่งแวดล้อม
วิสัยทัศน์ชาวบ้านตำบลบางเตย	ท้องถิ่นเขียวขจี มีการศึกษา อาชีพสุจริต

ตาราง 29 (ต่อ)

ระดับ	วิสัยทัศน์
วิสัยทัศน์องค์การบริหารส่วนตำบลนครเนื่องเขต	สิ่งแวดล้อมงามตา พัฒนาการศึกษา ก้าวหน้าคุณธรรม อุตสาหกรรมขึ้นชื่อ เลื่องลือผู้นำ เลิศล้ำชุมชนคนนครเนื่องเขต
วิสัยทัศน์ชาวบ้านตำบลนครเนื่องเขต	สุขภาพแข็งแรง รายได้มั่นคง

จากตารางที่ 29 พบว่าวิสัยทัศน์การพัฒนาของชุมชนเป็นวิสัยทัศน์ที่อยู่ในลักษณะของการพัฒนาความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนเอง ยังไม่จัดอยู่ในเชิงรุกที่มีมุมมองการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจากภายนอก ลักษณะของวิสัยทัศน์สะท้อนความเป็นชุมชนเกษตรกรรมที่ให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนวิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นเน้นการพัฒนาการศึกษาและสิ่งแวดล้อม

ตาราง 30 เปรียบเทียบกรอบแนวทางการพัฒนาชุมชนระหว่างจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลและแนวทางการพัฒนาตามกรอบแผนชุมชนจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ

จังหวัด	องค์การบริหารส่วนตำบล	กรอบแผนชุมชน
พัฒนาการวางระบบผังเมือง โครงสร้างพื้นฐานและเส้นทางคมนาคม	1.การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	พัฒนาการคมนาคม
พัฒนาคุณภาพชีวิตและความปลอดภัย ในชีวิตในทรัพย์สิน	2.การจัดระเบียบชุมชนและรักษาความสงบเรียบร้อย ส่งเสริมสุขภาพอนามัยประชาชน สงเคราะห์และสวัสดิการชุมชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเอดส์ และผู้พิการ	การรักษาความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน การส่งเสริมสุขภาพอนามัยในชุมชน

ตาราง 30 (ต่อ)

จังหวัด	องค์การบริหารส่วนตำบล	กรอบแผนชุมชน
พัฒนาทุนทางสังคม	3. การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4.การบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี การพัฒนาการบริหาร การเมืองและพัฒนาบุคลากร	พัฒนาการศึกษาของคนใน ชุมชน
พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	-	-
การบริหารจัดการตลาดการ ท่องเที่ยว	การส่งเสริมการลงทุน พานิชยกรรม การท่องเที่ยว และการขนส่ง	-
การวางระบบและบริหาร จัดการลุ่มน้ำ บางปะกง	การบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใน ชุมชน
การเพิ่มพื้นที่ป่าไม้	-	-
เพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร จัดการทรัพยากรดินและน้ำ	-	-
พัฒนาสินค้าเกษตรและ เกษตรแปรรูปให้ได้มาตรฐาน	-	การพัฒนากลุ่มอาชีพใน ชุมชน
สนับสนุนเกษตรปลอดสารพิษ	-	-

จากตาราง 30 กรอบแนวทางการพัฒนาชุมชนระหว่างจังหวัด องค์การบริหารส่วน
ตำบลและแนวทางการพัฒนาตามความคิดของชุมชนมีแนวทางที่สอดคล้องกันในหลายประเด็น
โดยเฉพาะประเด็นการพัฒนาทางด้านสังคม และพัฒนาคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยในชีวิต
ในทรัพย์สิน

ตาราง 31 ความสอดคล้องระหว่างโครงการพัฒนาชุมชนที่น่าสนใจบางโครงการของ
จังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลและโครงการตามกรอบแผนชุมชนจากการ
ประชุมเชิงปฏิบัติการ

จังหวัด	องค์การบริหารส่วนตำบล	กรอบแผนชุมชน
โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนา ศักยภาพของบุคลากร ด้านสื่อสารโทรคมนาคมของ จังหวัดฉะเชิงเทรา	โครงการปรับปรุงระบบ อินเทอร์เน็ตตำบลและแหล่ง สืบค้นข้อมูล ปรับปรุงซ่อมแซมหอกระจาย ข่าวประจำหมู่บ้าน	โครงการพัฒนาหอกระจาย ข่าว
โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพสู่ความเป็นเลิศสถาน สายใยต่อเกาะประตูป้าน	โครงการสนับสนุนกิจกรรม สร้างเสริมการศึกษาของ โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก	โครงการหนังสือดีฟื้ให้น้อง
-	จัดซื้อหนังสือประจำหมู่บ้าน	โครงการฝึกอบรมค่าย เยาวชน
-	สนับสนุนสื่อการเรียนการสอน และพัฒนาครูผู้สอน	-
โครงการสายตรวจยุติความ ขัดแย้ง	จัดอบรมอาสาสมัครเครือข่าย ชุมชนด้านการระงับข้อพิพาท	-
โครงการชุมชนตัวอย่าง ปลอดภัยยาเสพติดและ อบายมุข	-	-
โครงการส่งเสริมการพัฒนา ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม	สร้างสวนสุขภาพชุมชน	-
โครงการส่งเสริมการออกกำลังกาย กำลังกายเพื่อสุขภาพจังหวัด	โครงการก่อสร้างและปรับปรุง ลานกีฬาชุมชนและสนามเด็ก เล่นภายในตำบล	การสร้างสถานที่ออกกำลังกาย
โครงการสร้างและพัฒนา ศักยภาพชมรม/ภาคีเครือข่าย ผู้สูงอายุ	สงเคราะห์และสวัสดิการ ชุมชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเอดส์ และผู้ พิการ	พัฒนาการดูแลผู้สูงอายุ

ตาราง 31 (ต่อ)

จังหวัด	องค์การบริหารส่วนตำบล	กรอบแผนชุมชน
โครงการพัฒนาเครือข่าย โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	-	-
โครงการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด	-	โครงการป้องกันปัญหายาเสพติด
โครงการพัฒนาชมรมสร้าง สุขภาพ	-	โครงการพัฒนาชมรมสุขภาพ ผู้สูงอายุ
โครงการพัฒนาชมรม เครือข่ายและมาตรฐานบริการ ด้านการแพทย์แผนไทย	โครงการสนับสนุนการดำเนิน กิจการของกลุ่มอาชีพ	โครงการพัฒนาอาชีพ สมุนไพรจากขิง ข่า และ ตะไคร้
โครงการปรับปรุงเทคโนโลยี และปรับปรุงสถานที่และ ภูมิทัศน์ของอำเภอ/กิ่งอำเภอ	ปรับปรุงและเสริมสร้างภูมิ ทัศน์ในชุมชนให้ร่มรื่น สวยงามปลอดภัย	-
พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการส่งเสริมการเกษตรสู่ เกษตรกร	-	-
พัฒนาการบริหารจัดการของ ศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำ ตำบล	-	การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อ พัฒนาอาชีพ
โครงการเสริมสร้างอาชีพใน เขตชุมชนเมือง	ฝึกอบรมและศึกษาดูงานกลุ่ม อาชีพ	ฝึกอาชีพแม่บ้านและคน ว่างงาน
โครงการพัฒนาทรัพยากร ที่ดินและน้ำ (กรมพัฒนา ที่ดิน)	โครงการขุดลอกและปรับปรุง แหล่งน้ำสาธารณะ	แม่น้ำลำคลองสะอาด
พัฒนาสินค้าเกษตรและเกษตร แปรรูปให้ได้มาตรฐาน ผลิตเมล็ดข้าวพันธุ์คัด	-	-

จากข้อมูลตามตาราง 31 แสดงว่าโครงการพัฒนาของแผนชุมชนส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล และแผนพัฒนาพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยแผนชุมชนที่เป็นแนวคิดของประชาชนเองนั้น มีจุดเน้นที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ สุขภาพ และการศึกษา

3.3 พัฒนาการของการมีส่วนร่วมจากการวางแผนชุมชน

ข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนการปฏิบัติการทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาการของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนอันเกิดจากการร่วมคิด ร่วมวางแผนชุมชนมีดังนี้

ภาพที่ 3 กิจกรรมการคิดในการวางแผนชุมชนตำบลคลองนครเนื่องเขต

3.1.1 ประชาชนมีการเรียนรู้ร่วมกันในปัญหาและแนวทางการพัฒนาของชุมชนมากขึ้น

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวางแผนชุมชนทำให้ประชาชนในชุมชนได้ใช้เวลาในการคิด เรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจุดดี และจุดด้อยของชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกระดับ ทุกกลุ่มอาชีพมีส่วนร่วมในการคิด ทำให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่มีความชัดเจน ในขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดการเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่แตกต่างกันของประชาชนแต่ละคน ประชาชนบางคนกล่าวว่า

“ เพิ่งจะรู้เนี่ยว่า ข้าตะไคร้ที่บ้านเราปลูกเยอะๆนี่ ถ้าเอาไปแปรรูปจะทำให้มีรายได้มากขึ้น ”
 แนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการคิดร่วมกันของชุมชนนั้น เป็นแนวทางที่มีความเป็นไปได้
 และเป็นที่ยอมรับร่วมกันมากกว่าแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดจากการคิดของผู้นำเพียงกลุ่มเดียว

ภาพที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการวางแผนชุมชนตำบลคลองนครเนื่องเขต

3.1.2 ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลมีความตระหนักถึงการเปิดโอกาสให้กับประชาชน
 เข้าร่วมในการวางแผนมากขึ้น

ในระหว่างการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้นำในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วม มีความเห็นว่า “การสื่อสารภายในชุมชนยังขาดประสิทธิภาพ” ซึ่งเป็นความตระหนัก
 ในทางที่ดีของผู้บริหารซึ่งเป็นแกนหลักสำคัญในการรับเอาความคิดเห็นของชาวบ้านไปสู่การ
 ปฏิบัติโดยมีความน่าจะเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำของทั้งสองตำบลจะเพิ่มความพยายามในการสร้างช่อง
 ทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ให้ประชาชนในชุมชนได้ทราบข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง ทั้งนี้
 เนื่องจากการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการมีส่วนร่วม

ภาพที่ 5 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนตำบลคลองนครเนื่องเขต

3.1.3 ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรที่สำคัญของตำบลมากขึ้น

กระบวนการคิดร่วมกันของการประชุมเชิงปฏิบัติการวางแผนชุมชนนั้นสร้างความเป็นเจ้าของร่วมหรือความเป็นหุ้นส่วนในทรัพยากรของชุมชน ประชาชนที่มาจากหมู่บ้านต่างๆของตำบลไม่ได้คิดเพียงขอบเขตภายในหมู่บ้านของตนเองเท่านั้น แต่ยังนึกถึงการพัฒนาและการใช้ทรัพยากรภายในตำบลทั้งหมด ประชาชนที่เข้าร่วมการประชุมได้มีโอกาสในการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนของตนเองเท่าที่มีอยู่ออกมาเพื่อใช้เป็นฐานในการกำหนดแนวทางการพัฒนา ทำให้ได้ทราบถึงทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมากขึ้น ดังคำกล่าวของชาวบ้านว่า “บ้านเรามีข้าว ตะใคร้ปลูกเยอะ ปลูกกันทุกบ้าน แล้วจะแปรรูปยังงัยกันดี” ประชาชนทราบดีถึงทรัพยากรของชุมชน และมีแนวโน้มที่จะตระหนักและหวงแหนทรัพยากรในชุมชนของตนเอง ดังกรณีของการกล่าวถึงผู้ประกอบการผลิตไฟฟ้าที่มีแผนเข้ามาตั้งโรงผลิตไฟฟ้าในพื้นที่ ประชาชนแสดงความคิดเห็นว่า “เราก็ดูอยู่ล่ะ ถ้าจะมาตั้งโรงงานไฟฟ้าจริง ก็ต้องประชุมกันหาทางแก้ไขทุกท่วง”

ภาพที่ 6 ชุมชนนำอยู่ในการวางแผนชุมชนตำบลคลองนครเหนือเขต

3.1.4 ทักษะคติของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนของตนเองมีแนวโน้มดีขึ้น ประชาชนมีการปรับทัศนคติในการพัฒนาที่เคยมีความเชื่อว่าการกระจายอำนาจที่ส่งผ่านมาสู่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสำคัญนั้น การพัฒนาท้องถิ่นจึงต้องอาศัยองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหลัก จึงมีความคาดหวังการพัฒนาจากความคิดในการจัดสรรงบประมาณและการดำเนินโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาและการจัดทำโครงการต่างๆจึงมีน้อย การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ จึงทำให้เกิดแนวโน้มที่ดีตามความเห็นของประชาชนที่ได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติการพัฒนาที่เป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนในชุมชน ความคิดเห็นจากประชาชนที่ว่า “บ้านเรา เราต้องช่วยกันคิดว่าจะพัฒนาอะไร” หรือ “อย่าเงิบกันสิ ช่วยกันคิดสิว่า มีอะไรที่ชุมชนเราต้องพัฒนาอย่ารอแต่อบต.คิดให้สิ” เป็นถ้อยคำที่แสดงให้เห็นแนวโน้มที่ดีในประเด็นนี้

ภาพที่ 7 ภายหลังกิจกรรมการวางแผนชุมชน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 2 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงบรรยายที่มุ่งเน้นการบรรยายสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนชุมชน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน และด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 เป็นการปฏิบัติการวางแผนชุมชนในพื้นที่ 2 ตำบลในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปผลได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในชุมชน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม และทำการสุ่มตัวอย่างจำนวน 1,630 คน โดยกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นประชาชนในพื้นที่ภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 6 อำเภอ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ประชาชนผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้เป็นเพศชาย และหญิงในสัดส่วนเท่ากัน การศึกษาสูงสุดของประชาชนที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานช่วงต้น คือกลุ่มอายุ 26- 45 ปี จำนวนสมาชิกในครอบครัวของประชาชนผู้ให้ข้อมูลโดยเฉลี่ยประมาณ 4 คน

ส่วนการเข้าร่วมในการประชุมที่ องค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้นในรอบ 3 เดือน นั้น ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมประมาณ 2 ครั้ง และเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆที่จัดขึ้นในรอบ 3 เดือน ประมาณ 2 ครั้ง โดยกิจกรรมหรือโครงการที่ประชาชนในชุมชนเห็นว่าดี มีประโยชน์ต่อประชาชนและประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน จัดอบรมกลุ่มแม่บ้าน การประชาสัมพันธ์/เสียงตามสาย และการทำถนน

2. สภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชน ของประชาชนในพื้นที่ จังหวัดฉะเชิงเทรา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของประชาชนในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยทำการสุ่มตัวอย่างจากอำเภอภายในจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบางปะกง อำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต อำเภอบางน้ำเปรี้ยวและอำเภอรราชสาส์น ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

2.1 สภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของประชาชน

สภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทราส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง โดยสภาพการณ์ที่และบริบทที่ประชาชนในชุมชนเห็นว่าอยู่ในระดับมากคือ ประชาชนในชุมชนมีความรู้จักและคุ้นเคยกันดี รองลงมาได้แก่ การที่ประชาชนทุกคนในชุมชนรู้จักผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างดี และองค์การบริหารส่วนตำบลมีสถานที่สำหรับติดประกาศข่าวสารการดำเนินงานให้ประชาชนในชุมชนได้อ่าน

การตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่สูงสุดได้แก่ ประชาชนมีตระหนักว่าการพัฒนาตำบลเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่ใช่เฉพาะขององค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมาคือ ตระหนักประชาชนควรมีส่วนร่วมในการพิจารณาใช้งบประมาณพัฒนาของตำบล และประชาชนมักสนใจและต้องการทราบว่างบประมาณและทรัพยากรการพัฒนาของชุมชนเพียงพอหรือไม่

สำหรับการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลมีอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่แสดงถึงการเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดคือ เปิดโอกาสให้มีกระบวนการที่ให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้ชุมชนโดยส่วนใหญ่ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ของชุมชน และให้ประชาชนมีโอกาสติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผน

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนทุกด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน

2.2 การเปรียบเทียบสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของประชาชนจำแนกตามตัวแปรพื้นที่และลักษณะทางประชากร

2.2.1การเปรียบเทียบสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของประชาชนจำแนกตามอำเภอทำให้สรุปผลได้ดังนี้

1) ประชาชนอำเภอสนามชัยเขตมีสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนสูงที่สุดโดยจัดอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนอำเภอที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาได้แก่ อำเภอพนมสารคาม และอำเภอสนามชัยเขต โดยค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนระหว่างอำเภอเมือง แตกต่างจากอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่สรุปผลได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนระหว่างอำเภอบางปะกง แตกต่างจากอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนระหว่างอำเภอพนมสารคาม แตกต่างจากอำเภอรราชาสีน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนระหว่างอำเภอสนามชัยเขต แตกต่างจากอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนระหว่างอำเภอบางน้ำเปรี้ยว แตกต่างจากอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05

2) ประชาชนอำเภอบางน้ำเปรี้ยวมีสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมด้านการตระหนัก และมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนสูงที่สุดโดยจัดอยู่ในระดับปานกลางส่วนอำเภอ ที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาได้แก่ อำเภอพนมสารคาม และสนามชัยเขต โดยค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วม ด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนในแต่ละอำเภอมีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่สรุปผลได้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการตระหนักรู้และมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนระหว่างอำเภอเมือง แตกต่างจากอำเภอบางปะกง อำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการตระหนักรู้และมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนระหว่างอำเภอบางปะกง แตกต่างจากอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต อำเภอบางน้ำเปรี้ยว และอำเภอรสาธสัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการตระหนักรู้และมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนระหว่างอำเภอพนมสารคาม แตกต่างจากอำเภอบางน้ำเปรี้ยว และอำเภอรสาธน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนระหว่างอำเภอสนามชัยเขต แตกต่างจากอำเภอบางน้ำเปรี้ยว และอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนระหว่างอำเภอบางน้ำเปรี้ยว แตกต่างจากอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ประชาชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยวมีสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนสูงสุดโดยจัดอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนอำเภอที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาได้แก่ อำเภอพนมสารคาม และราชสาส์น โดยค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละอำเภอมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่สรุปผลได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนระหว่างอำเภอเมือง แตกต่างจากอำเภอบางปะกง อำเภอพนมสารคาม อำเภอบางน้ำเปรี้ยว และอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทของชุมชนระหว่างอำเภอบางปะกง แตกต่างจากอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต อำเภอบางน้ำเปรี้ยว และอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนระหว่างอำเภอพนมสารคาม แตกต่างจากอำเภอสนามชัยเขต และอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนระหว่างอำเภอสนามชัยเขต แตกต่างจากอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนระหว่างอำเภอบางน้ำเปรี้ยว แตกต่างจากอำเภอราชสาส์น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ประชาชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยวมีสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมโดยรวมสูงสุดโดยจัดอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนอำเภอที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาได้แก่ อำเภอพนมสารคาม และราชสาส์น โดยค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมในแต่ละอำเภอมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่สรุปได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมระหว่างอำเภอเมือง แตกต่างจากอำเภอบางปะกง อำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมระหว่างอำเภอบางปะกง แตกต่างจากอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต อำเภอบางน้ำเปรี้ยว และอำเภอรสาธิ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมระหว่างอำเภอพนมสารคาม แตกต่างจากอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมระหว่างอำเภอสนามชัยเขต แตกต่างจากอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวมระหว่างอำเภอบางน้ำเปรี้ยว แตกต่างจากอำเภอรสาธิ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.2 เมื่อเปรียบเทียบสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของประชาชนจำแนกตามเพศของประชาชนพบว่า ประชาชนที่เป็นเพศชายมีการมีส่วนร่วมแตกต่างจากเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน และการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวม เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่าเพศชายมีส่วนร่วมทั้ง 2 ด้านดังกล่าวสูงกว่าเพศหญิง

2.2.3 ผลการเปรียบเทียบสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของประชาชนจำแนกตามระดับการศึกษาของประชาชนทำให้สรุปผลการวิจัยได้ว่า ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวมแตกต่างจากประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่าระดับประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมสูงกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.2.4 การเปรียบเทียบสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของประชาชนจำแนกตามอาชีพสรุปได้ว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีค่าเฉลี่ยสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมทุกด้านได้แก่ ด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน ด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล และการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนโดยรวม แตกต่างจากประชาชนที่ประกอบอาชีพรับจ้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสภาพการณ์ทุกด้านนั้น ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีส่วนร่วมมากกว่าอาชีพรับจ้างเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย

2.2.5 การเปรียบเทียบสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนของประชาชนจำแนกตามกลุ่มอายุ 4 กลุ่ม ได้แก่ วัยเรียน (ต่ำกว่า 26 ปี) วัยทำงานช่วงต้น (26- 45 ปี) วัยทำงานช่วงปลาย (46-60 ปี) และ วัยสูงอายุ (มากกว่า 60 ปี) สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ประชาชนในกลุ่มวัยสูงอายุ เป็นกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล และรวมทุกด้านสูงที่สุด

ส่วนการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนด้านการตระหนักและมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนนั้น ประชาชนกลุ่ม วัยทำงานช่วงปลายมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ กลุ่มวัยทำงาน และวัยสูงอายุ

จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมแต่ละด้านจำแนกตามกลุ่มอายุสรุปได้ว่า แต่ละกลุ่มอายุมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนด้านอื่นไม่พบความแตกต่าง เมื่อเปรียบเทียบรายคู่สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนด้านสภาพการณ์และบริบทที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนระหว่างทุกกลุ่มอายุมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งหมด โดยกลุ่มวัยสูงอายุมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ และกลุ่มวัยเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

3. ผลการวิจัยจากการประชุมเชิงปฏิบัติการทำแผนชุมชน

3.1 ลักษณะของแผนพัฒนาพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรานั้น ลักษณะของแผนเป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะ 4 ปี ในการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดฉะเชิงเทราในช่วงปีพ.ศ. 2548-2551 มีความครอบคลุมประเด็นต่างๆเกี่ยวกับการพัฒนา ทั้งการพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งของพื้นที่เอง และการพัฒนาในเชิงรุก สิ่งที่เป็นประเด็นการเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดเจนคือ การมียุทธศาสตร์ที่รองรับการเปิดใช้สนามบินสุวรรณภูมิ ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้ชิดกับสนามบินสุวรรณภูมิ

3.2 การวิเคราะห์ความสอดคล้องเชิงบูรณาการระหว่างกรอบแผนชุมชนจากการปฏิบัติการทำแผนชุมชนกับแผนพัฒนาพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

1. การวิเคราะห์ความสอดคล้องของของแผนชุมชนวิสัยทัศน์การพัฒนาของชุมชนเป็นวิสัยทัศน์ที่อยู่ในลักษณะของการพัฒนาความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนเอง ยังไม่จัดอยู่ในเชิงรุกที่มีมุมมองการพัฒนาไปสู่พื้นที่อื่น ลักษณะของวิสัยทัศน์สะท้อนความเป็นชุมชนเกษตรกรรมที่ให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนวิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นเน้นการพัฒนาการศึกษาและสิ่งแวดล้อม
2. เมื่อพิจารณาความสอดคล้องกรอบแนวทางการพัฒนาชุมชนระหว่างจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลและแนวทางการพัฒนาตามความคิดของชุมชนมีแนวทางที่สอดคล้องกันในหลายๆประเด็น โดยเฉพาะประเด็นการพัฒนาทางด้านสังคม และพัฒนาคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยในชีวิตในทรัพย์สิน
3. โครงการพัฒนาของแผนชุมชนส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล และแผนพัฒนาพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยแผนชุมชนที่เป็นแนวคิดของประชาชนเองนั้น มีจุดเน้นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ สุขภาพ และการศึกษา

3.3 ผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกิดจากการจัดทำแผนชุมชน

- 1) ประชาชนมีการเรียนรู้ร่วมกันในปัญหาและแนวทางการพัฒนาของชุมชนมากขึ้น ภายหลังการเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวางแผนชุมชน แนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการคิดร่วมกันของชุมชนนั้น เป็นแนวทางที่มีความเป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับร่วมกันมากกว่าแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดจากการคิดของผู้นำเพียงกลุ่มเดียว
- 2) ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลมีความตระหนักถึงการเปิดโอกาสให้กับประชาชนเข้าร่วมในการวางแผนมากขึ้น มีการยอมรับถึงการปฏิบัติงานบางเรื่องที่ยังขาดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะประเด็นการสื่อสารภายในชุมชนที่ยังขาดประสิทธิภาพ
- 3) ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรที่สำคัญของตำบลมากขึ้น ภายหลังจากที่ได้มีการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนเพื่อประกอบการวางแผน ส่งผลให้เกิดแนวโน้มที่ดีที่ประชาชนในชุมชนจะเกิดความตระหนักในใช้ประโยชน์และรักษาทรัพยากรของชุมชน
- 4) ทศนคติของประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนของตนเองมีแนวโน้มการปรับเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้น มุมมองการพัฒนาของประชาชนที่ส่วนใหญ่เคยมีความคิดว่าการพัฒนาต้องทำโดยหน่วยงานท้องถิ่นเท่านั้นปรับเปลี่ยนไปสู่การที่ประชาชนในชุมชนต้องมีส่วนร่วม

อภิปรายผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์สภาพการณ์ของประชาชนในชุมชนนั้น ประเด็นสำคัญประการหนึ่งคือการพิจารณาได้จากการสำรวจจำนวนหรือปริมาณของการเข้าร่วมการประชุม และการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของประชาชนในจังหวัดฉะเชิงเทราทำให้ทราบว่า ในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา ประชาชนเข้าร่วมการประชุมประมาณ 2 ครั้ง และเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆประมาณ 2 ครั้งเช่นกัน ข้อสรุปดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่าประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นค่อนข้างน้อย ควรเพิ่มเทคนิควิธีที่ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น

2. เมื่อพิจารณาพื้นที่อำเภอที่มีสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนสูงมักเป็นอำเภอที่อยู่รอบนอกพื้นที่ เช่น อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอสนามชัยเขต เป็นต้น ลักษณะดังกล่าว สอดคล้องกับสภาพการณ์ในชุมชน กรณีที่เป็นพื้นที่ชนบทนั้นประชาชนมีความรู้จักคุ้นเคยกันดี ทำให้สภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนสูง

3. ลักษณะทางประชากรของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ประชาชนที่เพศชาย มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และอยู่ในช่วงวัยมากกว่า 60 ปีขึ้นไปเป็นกลุ่มที่มีสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมในการวางแผนสูงกว่ากลุ่มอื่น สภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่างๆมีลักษณะที่แตกต่างๆแสดงให้เห็นว่า ยังมีช่องว่างของการมีส่วนร่วมซึ่งขาดการกระจายไปในทุกๆกลุ่มของประชากรในชุมชน มีความจำเป็นที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องตระหนักถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วม

4. แม้ผลที่ได้รับจากการปฏิบัติการจัดทำแผนชุมชนมีแนวโน้มว่าทำให้ประชาชนได้ปรับเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาตนเองมากขึ้น มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนกัน และคิดวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนตนเองมากขึ้น แต่การทำให้ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีความยั่งยืนนั้น อาจกล่าวได้สองแนวทางได้แก่

4.1 นโยบายและแนวปฏิบัติจากหน่วยงานระดับชาติหรือระดับจังหวัดที่กำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นหน่วยส่งผ่านทรัพยากรมาสู่ชุมชนนั้นมีลักษณะจากบนลงล่าง (สร้อยตระกูล อรรถมานะ. 2540 ; ชาติชาย ณ เชียงใหม่) ควรกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆเร่งรีบในการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมที่แท้จริง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ พัฒนาชุมชน จึงเป็นหน่วยงานที่เหมาะสมมากที่จะรองรับการขับเคลื่อนต่อนโยบายในลักษณะนี้

4.2 การรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนที่มีพลังของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งสภาชุมชนซึ่งเป็นแนวคิดที่ดีของรัฐบาลเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้แก่ประชาชนในการคานอำนาจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจถูกมองว่าเป็นการสร้างองค์การที่เป็นปรปักษ์กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าการคานอำนาจ ถ้าอาศัย

อำนาจการรวมตัวกันที่เข้มแข็งของชุมชนเองอาจส่งผลดีมากกว่าในแง่ของการพัฒนาที่ไม่อิงกับความเป็นสถาบัน แต่อิงความเข้มแข็งของชุมชน

5. จากการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนชุมชนทำให้ได้รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผู้เข้าร่วมการประชุมเกี่ยวกับปัจจัยที่เอื้อต่อกระบวนการวางแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม

ข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนการปฏิบัติการทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับปัจจัยที่เอื้อต่อมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชนสอดคล้องกับข้อสรุปของนรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547) มีดังนี้

5.1 ด้านการจัดการ

การจัดการในการจัดทำแผนของตำบลทั้งสองที่ได้ดำเนินการนั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในพันธกิจและเป้าหมายของชุมชนที่เป็นพื้นที่ดำเนินการวิจัยนั้น ยังอยู่ในระดับไม่สูงนัก ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการกำหนดพันธกิจและเป้าหมายน้อย ส่วนมากการกำหนดพันธกิจและเป้าหมายมักเป็นไปตามแนวทางที่องค์การบริหารส่วนตำบลกำหนด

2) มีการจัดกิจกรรมในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น งานประเพณีทางศาสนา กิจกรรมการกีฬา เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้เป็นการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจต่อกันและกันระหว่างประชาชน กลุ่มต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการพึ่งพาอาศัยกันหรือร่วมมือกัน

3) ในการจัดกิจกรรมต่างๆในชุมชนนั้นบางครั้งประชาชนในชุมชนมีการตกลงกันในการแบ่งงาน แบ่งความรับผิดชอบ มีความเห็นชอบร่วมกันในงานที่แต่ละฝ่ายจะรับผิดชอบไปดำเนินการ แต่ในบางครั้งคนในชุมชนก็มักจะโยนหน้าที่ความรับผิดชอบไปให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ปัจจัยในด้านนี้เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการพัฒนาอีกต่อไป

4) ในกิจกรรมการปฏิบัติการวางแผนนั้น ควรดำเนินการในลักษณะกิจกรรมกลุ่มที่ลดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการการแข่งขันของแต่ละหน่วยย่อย เช่น การแข่งขันคิดโครงการระหว่างประชาชนของแต่ละหมู่บ้าน เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากอาจก่อให้เกิดการมุ่งเอาประโยชน์เข้าสู่หมู่บ้านตนเองเป็นหลักในการวางแผน กรณีที่มีการจัดกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมการวางแผนจึงควรจัดให้สมาชิกกลุ่มคลุกคลีระหว่างแต่ละหมู่บ้านในตำบล

5) ฝ่ายที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางให้เกิดการวางแผนชุมชนอันได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์กรใดๆควรมีการสร้างเชื่อมั่นว่าแต่ละฝ่ายแต่ละชุมชนที่เข้าร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนของตนเองนั้นจะได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมกันทำงานอย่างเสมอภาค

5.2 ด้านการสื่อสาร

1) การสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนนั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่ประชาชนในชุมชนมีความเห็นว่า ยังขาดประสิทธิภาพ สื่อที่ประชาชนต้องการเช่น

หอกระจายข่าว เป็นสิ่งที่ประชาชน มีความต้องการให้เป็นสื่อหลักในการกระจายข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ทั้งนี้เนื่องจากมีความสะดวกในการรับฟัง ประชาชนในพื้นที่ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรมสามารถรับฟังสื่อหอกระจายข่าวในขณะที่ทำงานได้ ฟังข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบลและตัดขาดตัดตะไคร้ไปพร้อมกัน

2. สื่อที่ใช้ในการดำเนินการให้เกิดการมีส่วนร่วมนั้น ควรใช้สื่อทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สื่อที่เป็นทางการคือการจัดทำหนังสือเชิญแล้วจัดส่งไปให้แก่ประชาชนตามหลังคาเรือนที่ประชาชนอาศัยอยู่ ส่วนสื่อที่ไม่เป็นทางการเป็นการบอกกล่าวกันด้วยวาจาซึ่งในการปฏิบัติการวางแผนชุมชนนั้นพบว่า การบอกกล่าวด้วยวาจาทำให้มีจำนวนของผู้เข้าร่วมการประชุมเพิ่มมากขึ้น

5.3 ด้านการเมือง สังคมและวัฒนธรรม

1) สัดส่วนของการกระจายอำนาจการตัดสินใจจากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไปสู่ประชาชนในชุมชนนั้นยิ่งมีมากยิ่งทำให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ข้อสรุปดังกล่าวหมายถึงองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องลดสัดส่วนของการตัดสินใจที่ปฏิบัติโดยผู้บริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นลงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

2) สภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและกายภาพในชุมชนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชนหรือการดำเนินกิจกรรมใดๆในชุมชน ชุมชนที่ประชาชนมีการประกอบอาชีพส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนของตนเองมักทำให้มีความสะดวกในการติดต่อ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ง่ายแก่การขอความร่วมมือ ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ดีในทุกๆกิจกรรม

วัฒนธรรมร่วมของประชาชนในชุมชนเป็นสื่อกลางสำคัญที่นำพาสมาชิกในชุมชนมารวมตัวกัน หรือปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ก่อให้เกิดเอกภาพในการคิดการวางแผนตลอดจนการพัฒนาในภาคปฏิบัติ

สภาพทางกายภาพของชุมชนที่แตกต่างกันมีส่วนทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกันไป ชุมชนที่มีพื้นที่แต่ละหมู่บ้านใกล้เคียงกันทำให้การเดินทางมาร่วมกิจกรรมต่างๆของประชาชนเป็นไปได้สะดวกมากกว่าชุมชนที่มีพื้นที่กว้างและแต่ละหมู่บ้านห่างไกลกัน บางชุมชนที่มีถนนหลวงหลายช่องจราจรระหว่างจังหวัดพาดผ่าน อาจทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดความไม่สะดวกในการไปมาหาสู่ ความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้านที่อยู่คนละด้านของถนนอาจลดน้อยลง ทำให้การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการพัฒนาชุมชนลดน้อยลงตามไปด้วย

5.4 ด้านแผนและโครงการพัฒนา

1) การที่ประชาชนในชุมชนเห็นความสำคัญของแผนและโครงการพัฒนาของชุมชนที่มีต่อตนเอง ครอบครัวและส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น การสื่อสารข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับผลกระทบของวิสัยทัศน์และโครงการพัฒนาต่าง ๆ ให้ประชาชนได้ทราบจะทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของกาวางแผนที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วม

2) การสร้างความรู้สึกร่วมกันแก่ประชาชนในชุมชนให้มีความเป็นเจ้าของแผนและโครงการพัฒนาของชุมชนเป็นการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้เนื่องจากความเป็นเจ้าของทำให้เกิดความหวงแหน การเห็นคุณค่า รวมทั้งความรับผิดชอบต่อผลของกิจกรรมการพัฒนาร่วมกันซึ่งเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาในกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

5.5 ด้านผู้นำ

1. การวางแผนที่ดำเนินการโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริงจะไม่สามารถดำเนินการได้ถ้าผู้นำของชุมชนขาดความตั้งใจที่จะช่วยเหลือและพัฒนาชุมชน ความเชื่อมั่นในผู้นำสูงจนทำให้ผู้นำเป็นผู้นำที่ไม่ใส่ใจในความเห็นของประชาชนในชุมชนนั้น หรือผู้นำที่มีความเชื่อว่า"วิสัยทัศน์การพัฒนานั้น เป็นเรื่องของผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล" เป็นปัจจัยลบต่อการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมเป็นอย่างยิ่ง

บรรณานุกรม

- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. (2543). การบริหารการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ :21 เซนจูรี่.
ชุมชนบ้านน้ำเกี๋ยน. (ออนไลน์). น้ำเกี๋ยนชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน. available :
<http://www.namkain.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=74047&Ntype=2>.
เทศบาลนครปากเกร็ด. (ออนไลน์). ข่าวประชาสัมพันธ์ available : <http://www.pakkretcity.go.th/SHNews.asp?NewsID=22>.
นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2547). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี
ตัวอย่าง. กรุงเทพฯ : สิริลักษณ์การพิมพ์.
ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. (ออนไลน์). กรมการปกครองในมิติของการบูรณาการและการ
ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ. available : www.dopa.go.th/news/seminar_pjno4.doc.
มูลนิธิพัฒนาไท. (ออนไลน์). คำจำกัดความการวางแผนชุมชน. available :
http://pattanathai.nesdb.go.th/community_ppr/indexmaippr47.htm.
เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2549). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ :
บพิธการพิมพ์
วอมสลีย์, แกรี แอล และคนอื่นๆ. (2546). แปลงรูปเปลี่ยนรากบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่
21.อำพร ชำรงค์รักษ์ บรรณาธิการแปล. กรุงเทพฯ: ,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ออนไลน์). ความยากจน
และการกระจายรายได้ Available:[http://poverty.nesdb.go.th/Community/](http://poverty.nesdb.go.th/Community/community.htm)
[community.htm](http://poverty.nesdb.go.th/Community/community.htm).สำนักงานจังหวัด จะเข็งเทรา. (2548). แผนปฏิบัติการ4ปี
(พ.ศ.2548–2551)จังหวัดจะเข็งเทรา.จะเข็งเทรา : อัดสำเนา.
สร้อยตระกูล อรรถมานะ. (2540). สาธารณบริหารศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ
:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
อภิชัย พันธเสน. 2539. พัฒนาชนบทไทย : สมุทัยและมรรค การเปลี่ยนแปลงและการ
บริหารจัดการ. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถามสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน

แบบสอบถามสภาพการณ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มุ่งนำผลที่ได้ไปประกอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนชุมชน ซึ่งดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ฉะเชิงเทรา
2. ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับชื่อหรือรายละเอียดที่อาจจะบ่งชี้ชื่อของผู้ให้ข้อมูล
3. แบบสอบถามฉบับนี้ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกิจกรรมและแนวทางการพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน

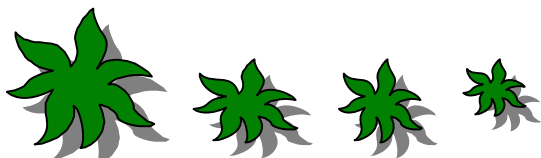
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดเติมคำตอบของท่านลงในช่องว่าง และ เขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ
☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ.....ปี
3. การศึกษาสูงสุดของท่าน
☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส
☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี
4. อาชีพ
☐ เกษตรกร ☐ รับจ้างทั่วไป
☐ บริษัทเอกชน/โรงงานอุตสาหกรรม ☐ ข้าราชการ
5. คนทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในครอบครัวของท่านมีจำนวน.....คน
6. ในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา ท่านเคยเข้าร่วมการประชุมที่จัดโดย อบต. จำนวน.....ครั้ง
7. ในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา ท่านเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆที่จัดโดย อบต.จำนวน.....ครั้ง

8. กิจกรรมหรือโครงการใดของอบต.ที่ท่านคิดว่าดี มีประโยชน์ต่อตัวท่าน และท่านมีส่วนร่วมมากที่สุดในปีที่ผ่านมา.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการณ์ของการวางแผนชุมชน

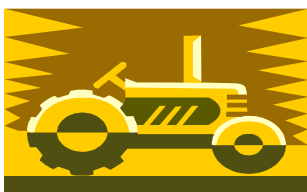
คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในชุมชนของท่าน

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	ปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1. ประชาชนในชุมชนของท่านรู้จักกันเคยกันดี					
2. มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมภายในชุมชนอยู่บ่อยๆ					
3. ประชาชนในชุมชนรู้รายละเอียดเกี่ยวกับแผนพัฒนาตำบลที่มีอยู่ในปัจจุบัน					
4. ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาชุมชน					
5. ประชาชนให้สนใจติดตามการดำเนินการวางแผนของอบต.					
6. ประชาชนเป็นผู้มีส่วนตัดสินใจที่จะให้มีการวางแผนชุมชน					
7. ประชาชนมีความพร้อมและมีเวลาเข้าร่วมในการวางแผน					
8. อบต.ประชาสัมพันธ์กำหนดการดำเนินการวางแผนชุมชน					
9. อบต.เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการขั้นตอนการวางแผน					
10. ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการที่อบต.จะใช้ในการวางแผน					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	ปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
11. ประชาชนมีความสนใจเกี่ยวกับการกำหนดอนาคตของชุมชนตนเอง					
12. วิสัยทัศน์ของชุมชนได้มาจากการแสดงความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในชุมชน					
13.ประชาชนในชุมชนรู้และสนใจสถานการณ์ปัญหาต่างๆของชุมชน					
14. ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาปัจจุบันที่มีในชุมชน					
15.เมื่อมีโครงการพัฒนาในชุมชนของ ทำให้มีทั้งผู้ที่ได้ประโยชน์และเสียผลประโยชน์					
16.ประชาชนในชุมชนได้ร่วมในการพูดคุยปัญหาเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการพัฒนาในชุมชน					
17. ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาชุมชน					
18. ความต้องการพัฒนาด้านต่างๆในชุมชนมาจากความคิดเห็นร่วมกันของคนในชุมชน					
19. ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการค้นหาวิธีการแก้ปัญหาในชุมชน					
20. ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาชุมชน					
21. อบต.แจ้งข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณและทรัพยากรการพัฒนาของชุมชนที่ได้รับจากแหล่งต่างๆสู่ประชาชนโดยตรง					
22. ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้งบประมาณและทรัพยากรการพัฒนาของชุมชน					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	ปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
23. ประชาชนมักสนใจและต้องการทราบว่างบประมาณและทรัพยากรการพัฒนาของชุมชนเพียงพอหรือไม่					
24. ประชาชนมีโอกาสดูตามประเมินผลการดำเนินการตามแผน					
25. มีกระบวนการให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของอบต.					
26. อบต.จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องต่างๆอยู่เป็นประจำ					
27. อบต.เชิญประชาชนในตำบลเข้าร่วมการประชุมอยู่เสมอ					
28. ประชาชนในชุมชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาในตำบล					
29. ประชาชนในชุมชนมีเวลาเข้าร่วมภารกิจกรรมของอบต.					
30. ประชาชนในชุมชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตำบล					
31. ประชาชนมีการรวมกลุ่มอย่างหลากหลาย					
32. งบประมาณพัฒนาของตำบลควรให้อบต.ดำเนินการบริหารเองทั้งหมด					
33. การพัฒนาตำบลเป็นหน้าที่ของอบต.โดยตรงประชาชนไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว					
34. การวางแผนเป็นหน้าที่ของนายกอบต.และบุคลากรในอบต.					
35. ผู้บริหารของอบต.เป็นที่รู้จักของประชาชนทุกคนในชุมชน					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	ปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
36. อบต.มีสถานที่ติดประกาศข่าวสารการดำเนินงานให้ประชาชนในชุมชน					
37.ประชาชนในชุมชนมีความสะดวกในการรับรู้ข่าวสารการดำเนินงานพัฒนาของอบต.					
38. ตัวท่านเองมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาในชุมชนของท่านเอง					

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่าน

ภาคผนวก ข. ประมวลภาพกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนชุมชน

ประมวลภาพกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนชุมชน

